

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT DHE SPORTIT
INSTITUTI I ZHVILLIMIT TË ARSIMIT

KURRIKULA E BAZUAR NË KOMPETENCA

Lënda: TIK

Shkalla: IV

Klasa: VIII

Tiranë, 2016

Përmbajtja e Programi

I. Hyrje.....	3
II. Korniza konceptuale e programit	3
1 Qëllimet e arsimit parauniversitar	6
2 Qëllimi i programit të fushës Teknologji dhe TIK.....	7
2.1 Qëllimi i fushës.....	7
3 Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës	8
4 Lidhja e TIK-ut me fushat e tjera kurrikulare.....	10
5 Kompetencat që formohen përmes tematikave.....	16
6 Koha mësimore për secilën klasë	19
6.1 Përmbajtja e shkallës së katërt	19
7 Shkalla e katërt	21
7.1 Tematika : Bota e kompjuterit	21
7.2 Tematika: Përpunimi digjital i tekstit	24
7.3 Tematika: Kërkimi në web/internet, e-maili dhe chat-i.....	28
7.4 Tematika: Mbledhja dhe analiza e të dhënave me Excel.....	32
7.5 Tematika: Prezantimi digjital	35
8 Udhëzime metodologjike.....	37
9 Udhëzime për vlerësimin.....	40
10 Materiale dhe burime mësimore.....	46

Tabelat dhe digramat

Diagrama 1 Korniza konceptuale e programit	4
Diagrama 2 Rezultatet kryesore të të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së TIK-ut për shkallën e katërt.....	9
Diagrama 3 Lidhja ndërmjet TIK-ut dhe fushave të tjera.....	14
Digrama 4 Kompetencat e fushës dhe tematikat e fushës.:	16
Tabela 1: Kompetencat e fushës, përshkrimi dhe realizimi i tyre nëpërmjet tematikave të fushës.....	17
Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë.....	19

I. Hyrje

Në kohët e sotme, Teknologjia dhe TIK-u janë kthyer në një mënyrë jetese ndaj së cilës fëmijët janë të tërhequr. Për t'iu përshtatur sa më mirë ndryshimeve të kohës, është i nevojshëm integrimi i TIK-ut në ciklin fillor pasi ndikon në zhvillimin e kompetencës digjitale të të gjithë nxënësit. Fëmijët e sotëm fillojnë të përdorin mjetet digjitale në një moshë shumë të re, ndaj shkolla duhet t'u përgjigjet nevojave të nxënësit.

Arsimi teknologjik është një komponent thelbësor i kurrikulës. Në një botë, ku ndeshesh me shumë lloje teknologjish, të cilat janë pjesë e jetës së përditshme për të gjithë njerëzit, nxënësit duhet të pajisen me aftësi për t'u përballur me to me vetëbesim. Është po aq e rëndësishme që nxënësit të vlerësojnë dhe të kuptojnë marrëdhënien komplekse ndërmjet teknologjisë dhe shoqërisë. Si qytetarë, ata duhet të jenë të aftë të bëjnë gjykime vetjake mbi çështjet që lidhen me ndikimin e teknologjisë në jetët e tyre, në shoqëri dhe në mjedis.

Nxënësit e moshës digjitale vijnë në shkollë me njohuri, gjykime, opinione dhe pyetje të mara nga burime të pafundme digjitale të informacionit të cilat mësuesi duhet t'i konsiderojë si pjesë të kurrikulës në tërësinë e saj.

TIK-u dhe Teknologjia janë një formë e veçantë e veprimtarisë krijuese, ku njerëzit ndërveprojnë me mjediset e tyre duke përdorur materialet, inputet dhe proceset e duhura në përgjigje të nevojave, dëshirave dhe mundësive të tyre. Ajo integron shprehitë për zgjidhjen e problemeve dhe ato praktike në prodhimin e produkteve dhe të sistemeve të dobishme. Për këtë arsye ajo është e pranishme në shumë fusha të të nxënës, por veçanërisht në fushën e shkencave natyrore.

II. Korniza konceptuale e programit

Hartimi i programit lëndor rrjedh nga: Korniza Kurrikulare e Arsimit Parauniversitar, kurrikula bërthamë dhe plani mësimor i arsimit bazë: Si i tillë ky dokument i shërben:

) **Nxënësit** për zhvillimin e kompetencave kyçe dhe kompetencave të fushës së Teknologjisë dhe TIK-ut, në mënyrë që ai të përballojë

sfidat e jetës dhe të integrohen në shoqëri.

-) **Mësuesit** për planifikimin realizimin dhe vlerësimin e veprimtarisë mësimore dhe arritjet e nxënësve në klasë dhe jashtë saj.
-) **Prindit** për njohjen e rezultateve të pritshme të fëmijëve dhe kriteret e vlerësimit në periudha të caktuara kohore.
-) **Hartuesit** të teksteve mësimore dhe të materialeve ndihmëse për mësuesit dhe nxënësit.

Programi i TIK-ut ka në thelb të tij krijimin e kushteve për ndërtimin e **kompetencave të fushës/lëndës** si dhe të kompetencave kyçe që lidhen me to. Realizimi i temave ndërkurrikulare nëpërmjet fushës së Teknologjisë dhe TIK-ut është një komponent i rëndësishëm i programit për kontributin e tij në shoqëri dhe në jetën e përditshme. Në program, gjithashtu, përshkruhet lidhja e TIK-ut me fushat e tjera, në mënyrë që kurrikula e arsimit bazë të shihet si një e tërë për realizimin e qëllimit kryesor të formimit të nxënësve.

Programi përmban 5 tematikat, të cilat krijojnë kushte që nxënësi të ndërtojë dhe zbatojë njohuritë, shkathtësitë, qëndrimet dhe vlerat, në funksion të kompetencave të lëndës dhe kompetencave kyçe. Në program paraqiten edhe **koha mësimore për secilën tematikë**, që ndryshon nga klasa në klasë.

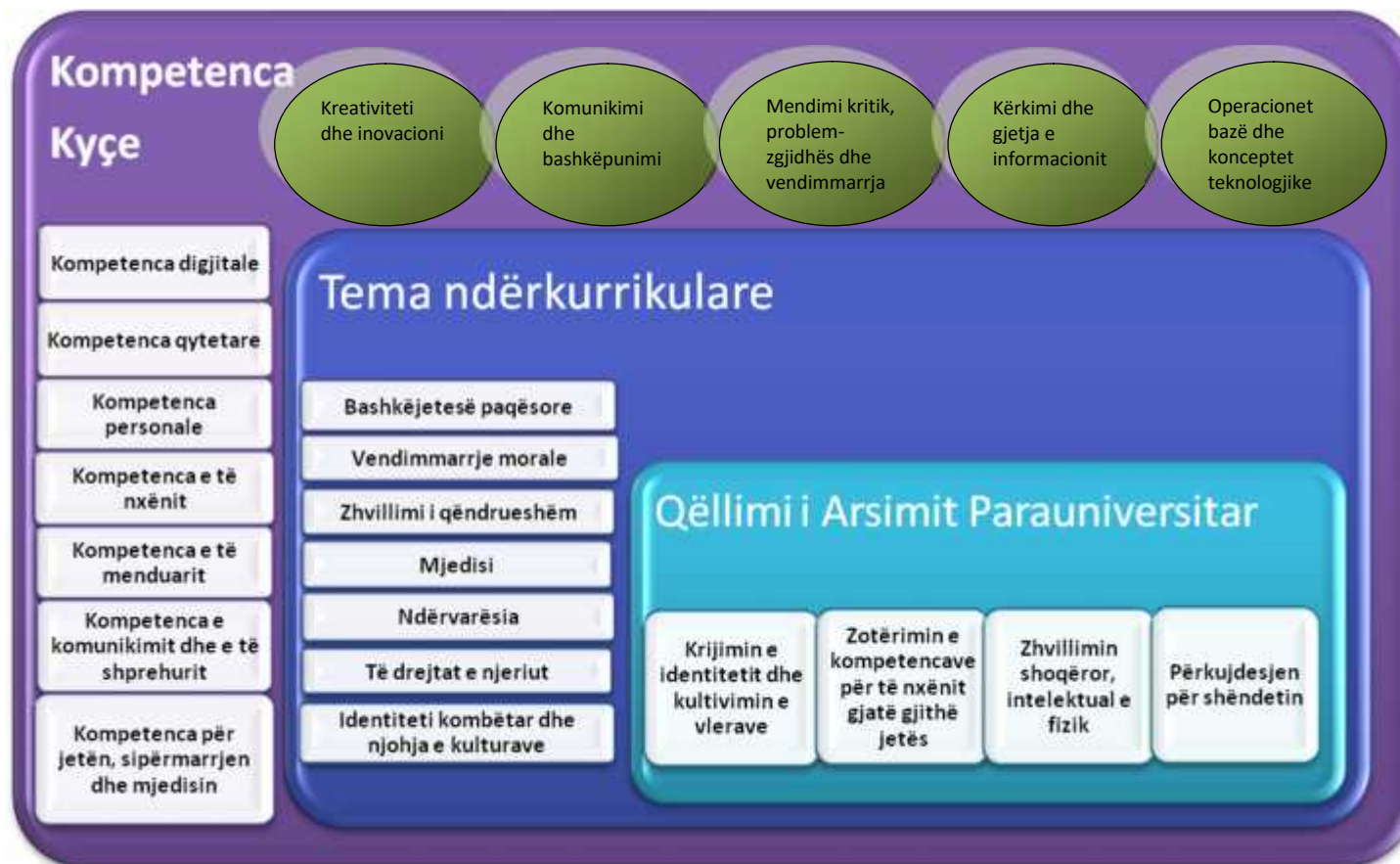
Përdorimi i metodologjive efikase në mësimdhënie është kusht për zbatimin e programit, për arritjen e kompetencave nga ana e nxënësve, duke i dhënë secilit mundësinë të shfaqë dhe të zhvillojë potencialin që zotëron brenda vetes. Në këtë program **vlerësimi i nxënësve**, paraqitur në këtë program, është komponent thelbësor për përmirësimin e arritjeve të nxënësve dhe procesit të të nxënit.

Programi i TIK-ut, nga pikëpamja e organizimit të përmbajtjes, paraqitet në diagramin e mëposhtëm:

Diagrama 1 Korniza konceptuale e programit

Teknologjia e Informacionit dhe Komunikimit (TIK)

Fushat e të nxënit

Matematika

Gjuhët dhe komunikimi

Shkencat e natyrës

Shoqëria dhe Mjedisi

Edukimi fizik Sportet dhe shëndeti

Artet

1 Qëllimet e arsimit parauniversitar

Arsimi parauniversitar krijon kushte dhe mundësi që nxënësit: të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathhtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike; të zhvillohen në mënyrë të pavarur e të gjithanshme; të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake dhe të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Në arsimin parauniversitar nxënësit:

- kultivojnë identitetin vetjak, kombëtar dhe përkatësinë kulturore;
- përvetësojnë vlera të përgjithshme kulturore dhe qytetare;
- zhvillohen në aspektet intelektuale, etike, fizike, sociale dhe estetike;
- zhvillojnë përgjegjësi ndaj vetes, ndaj të tjerëve, ndaj shoqërisë dhe ndaj mjedisit;
- aftësohen për jetë dhe për punë, në kontekste të ndryshme shoqërore e kulturore;
- aftësohen për të nxënë gjatë gjithë jetës;
- zhvillojnë shpirtin e sipërmarrjes.
- përdorin teknologjitë e reja.

2 Qëllimi i programit të fushës Teknologji dhe TIK

2.1 Qëllimi i fushës

- Të kontribuojë në një edukim të balancuar, duke iu dhënë nxënësve një përvojë të gjerë dhe sfiduese, që do t'u krijojë mundësi atyre të fitojnë një grup njohurish, kuptimesh, aftësitë njohëse e përpunuese dhe kompetenca të thjeshta, duke i përgatitur në këtë mënyrë që të jenë pjesëmarrës në një botë teknologjike.

- T'u krijojë mundësi nxënësve t'i integrojnë këto njohuri dhe shkathtësi/shprehi, së bashku me cilësitë për hulumtim dhe mendim reflektiv, për gjetjen e zgjidhjeve me vëmendjen e duhur ndaj çështjeve të shëndetit dhe sigurisë.

- Të lehtësojë zhvillimin e një sërë aftësive të komunikimit, që do t'i nxisin nxënësit të shprehin aftësitë e tyre krijuese në mënyrë praktike dhe me imagjinatë, duke përdorur varietet formash: fjalë, grafikë, modele etj..

- Të sigurojë një kontekst, në të cilin nxënësit mund të zbulojnë dhe vlerësojnë ndikimin e teknologjive në ekonomi, në shoqëri dhe në mjedisin përreth.

Qëllimi i programit të TIK-ut:

Programi i TIK-ut për ciklin fillor do të bazohet kryesisht në zhvillimin e procesit të shkruarit në kompjuter, bashkëbisedimit me të tjerët, si edhe realizimit të prezantimeve të ndryshme. Nxënësit do të aftësohen të:

- gjejnë informacione nga një shumëllojshmëri burimesh, përzgjedhin dhe sintetizojnë informacionin për të përmbushur nevojat e tyre;
- zhvillojnë idetë e tyre, duke përdorur mjete të TIK-ut për të përmirësuar cilësinë për të ndryshuar dhe përsosur punën e tyre;
- shkëmbejnë dhe ndajnë informacione përmes medieve elektronike;
- shqyrtojnë, ndryshojnë dhe vlerësojnë punën e tyre, duke reflektuar në mënyrë kritike për cilësinë e saj.

3 Lidhja e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës

Ndërtimi dhe zbatimi i kompetencave kyçe nga nxënësit gjatë procesit të mësimdhënies dhe nxënies, kërkon që mësuesi të mbajë parasysh lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës për secilën shkallë. Për të realizuar në praktikë këtë lidhje, mësuesi duhet të përzgjedhë situatat, veprimtaritë, metodat, dhe mjetet e përshtatshme të procesit të nxënies. ***Kompetenca përcaktohet si integrim i njohurive, shkathësive dhe qëndrimeve që një nxënës duhet t'i fitojë gjatë procesit të nxënies.***

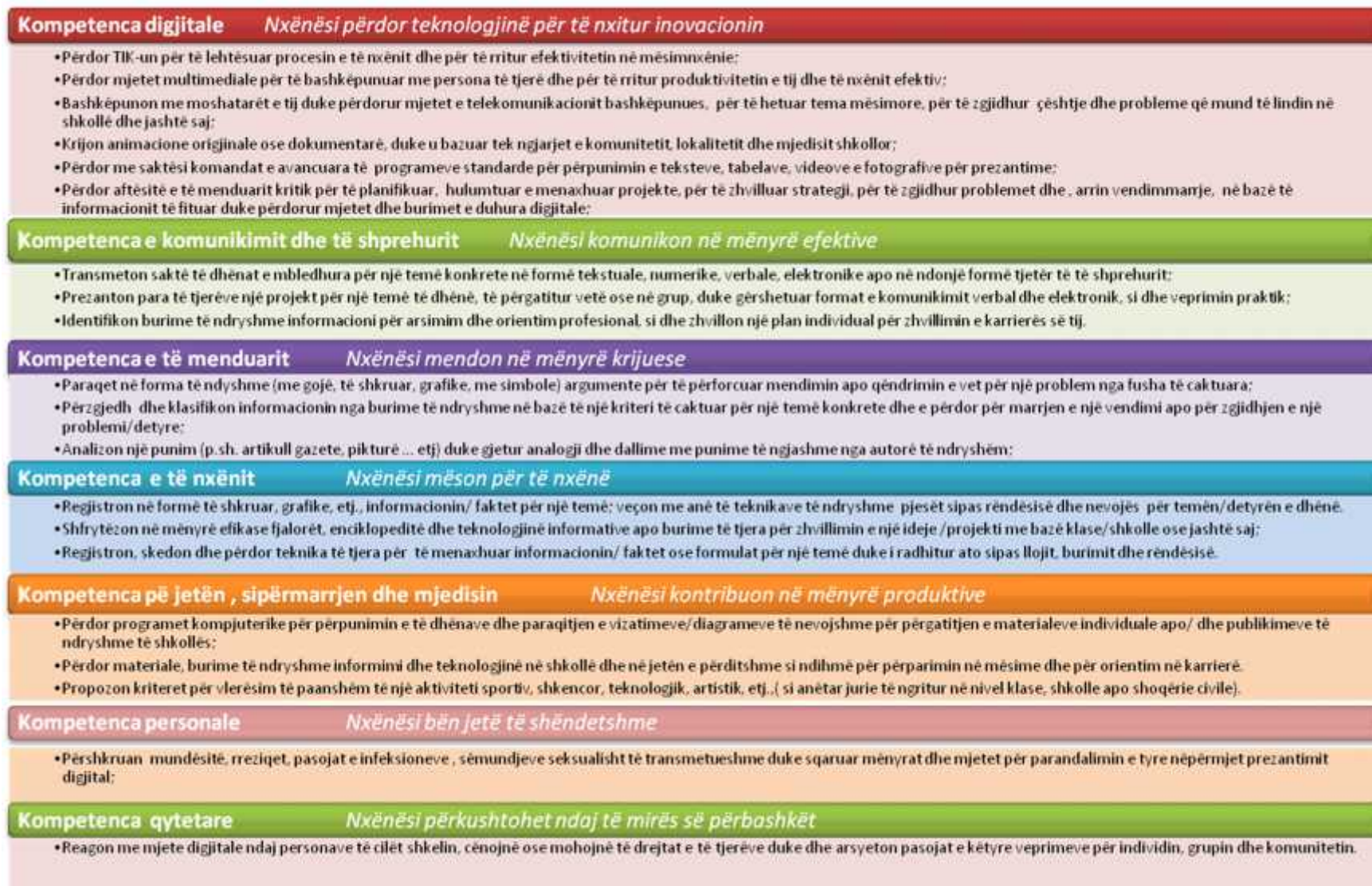
Kompetenca demonstron nga nxënësi (njohuri), bazohet në performancën e tij (aftësi), si dhe bazohet në perspektivën e sjelljes (qëndrim). Organizimi i mësimit të TIK-ut me bazë kompetencat përqendrohet në atë që nxënësi duhet të dijë, të bëjë saktë dhe të shpjegojë pse e bën. Kur nxënësi realizon kompetencat digjitale, ai njëkohësisht është duke zhvilluar edhe kompetencat kyçe.

Psh. Kompetenca digjitale “Zgjidhja problemore” përfshin shumë nga strategjitë e zgjidhjes së situatave të ndryshme problemore në shoqëri dhe në jetën e përditshme duke përdorur teknologjinë.

Për të realizuar lidhjen e kompetencave kyçe me kompetencat e fushës së TIK-ut mësuesi ndjek këto hapa:

- përzgjedh rezultatin/et e të nxënies për kompetencat kyçe që synon të arrijë nxënësi në shkallën përkatëse;
- zbërthen në rezultate të nxënies për kompetencat kyçe për secilin vit mësimor rezultatin/et e të nxënies për shkallë, për kompetencat kyçe;
- përzgjedh rezultatin/et e të nxënies për shkallë për kompetencat e fushës/ lëndës së TIK-ut që synon të arrijë nxënësi;
- zbërthen në rezultate të nxënies për kompetencat e fushës/lëndës së TIK-ut për vit mësimor, rezultatin/et e të nxënies për shkallë;
- përzgjedh përmbajtjen/et mësimore, mjetet digjitale, metodologjinë e mësimdhënies, përmes të cilave realizon rezultatet e të nxënies të kompetencave digjitale një vit mësimor, si dhe rezultatet e të nxënies për kompetencat kyçe në një vit mësimor;
- planifikon mësimdhënien duke përfshirë periudhën kohore gjatë së cilës do t'i arrijë rezultatet e të nxënies brenda vitit shkollor;
- kryen analiza dhe vlerësime të ecurisë së nxënësve pas realizimit të orëve mësimore, detyrave, projekteve, për të verifikuar arritjet e rezultateve të të nxënies për vit mësimor dhe shkallë për fushën e Teknologjisë dhe TIK-ut.

Diagrama 2 Rezultatet kryesore të nxënit sipas kompetencave kyçe që realizohen nëpërmjet lëndës së TIK-ut për shkallën e katërt.

4 Lidhja e TIK-ut me fushat e tjera kurrikulare

TIK-u u shërben të gjitha fushave, me koncepte dhe me aftësi. Lidhja e TIK-ut me fushat e tjera pasuron situatat e mësimit, në të cilat nxënësi zhvillon kompetencat e tij. Përdorimi i teknologjisë në fushat si (Gjuhë dhe komunikim, matematikë, histori, shkenca dhe edukim muzikor) ndihmon në përvetësimin më mirë të lëndëve të tjera nga nxënësi duke i bërë ato më të kuptueshme dhe më afektive). TIK-u luan një rol të rëndësishëm në të gjitha fushat e tjera. Përdorimi i TIK-ut duhet të shihet si një mjet që i ndihmon nxënësit të përqendrohen më gjatë në klasë, pasi informacioni mund të transmetohet në forma të ndryshme: audio-vizive (eksperimentet virtuale, filmat dokumentarë, prezantime PowerPoint, postera, leximi i historive on line, të ritregojnë historinë duke e rishkruar në Word, të ndajnë informacione me shkollat e tjera nëpërmjet e-mail-it).

Gjuha dhe Komunikimi

Në shkolla duhet të ketë një mbështetje të fortë për lidhjen e të mësuarit në lëndën e TIK-ut me të mësuarit e gjuhës dhe komunikimit. Të mësuarit në lëndën e TIK-ut i jep një përparësi të madhe komunikimit të saktë dhe të qartë. Lënda e TIK-ut mbështetet mbi, dhe ka si rrjedhim përforcimin e të mësuarit të gjuhës dhe komunikimit. Nxënësit duhet të përshkruajnë objektet dhe ngjarjet; të interpretojnë përshkrimet; të lexojnë dhe të japin instruksione; të gjenerojnë dhe eksplorojnë ide me të tjerët; të shkruajnë përshkrime të shkurtra dhe specifitime, tekste reklamash, raporte vlerësimi dhe ndryshimi; dhe të marrin pjesë në grupe diskutimi. Në gjuhët dhe komunikimin nxënësi bën korrigjimin në mënyrë automatike të gabimeve ortografike, vendosja e duhur e sintaksës. Gjatë dërgimit të e-maileve shikohet nëse është zgjedhur adresa e saktë dhe nëse është përdorur gjuha e duhur ndaj dërguesit. Kur nxënësit mësojnë ndarjen e paragrafëve dhe të fjalëve, atyre u korrigjohet edhe ana linguistike, si dhe shihet nëse ndarja e paragrafëve është e saktë. Gjuhët e huaja mund të përdoren edhe si aftësi ndërkurrikulare. Nxënësve u kërkohet të gjenden informacione nga interneti dhe, më pas, ata mund të hartojnë rregullat e klasës, mund të shkruajnë një bibliografi të vogël për veten, mund të jenë në gjendje të krijojnë një faqe ku të vendosin punime të anglishtes, si dhe mund të organizojnë postera për tema të ndryshme që prekin jetën e përditshme. Nëpërmjet CD-ROM dhe DVD ata zhvillojnë më shumë fjalorin, duke e pasuruar atë dita-ditës. Ana vizuale i ndihmon nxënësit të mbajnë mend më shpejt dhe më lehtë shumë fjalë.

Matematika

Kurrikula e lëndës së TIK-ut jep kontekstin brenda të cilit mund të aplikohet dhe të zhvillohet të kuptuarit matematikor, rrjedhshmëria, arsyetimi logjik, mendimi analitik dhe aftësitë problem-zgjidhëse. Në lëndën e TIK-ut, nxënësit përpunojnë të dhënat duke përdorur tabela, lista, piktura grafike, kolona grafike dhe vija grafike. Në matematikë aftësitë e nxënësve për analizim të dhënash do të zhvillohen për të krijuar grafikë linear dhe lloje të ndryshme grafikësh sipas të dhënave. Kjo do të rritë aftësinë e tyre për të analizuar temat dhe tendencat mbi të dhënat si pjesë e kërkimit teknologjik. Në matematikë, nxënësit mësojnë metodat statistikore të cilat mund të aplikohen te analizat sasiore të të dhënave në lëndën e TIK-ut. Nxënësit zhvillojnë përdorimin e sistemit metrik në të dyja lëndët; të matematikës dhe TIK-ut. Aftësia për të konvertuar midis njësive metrike te gjatësisë dhe masës dhe shënimit dhjetor në matematikë do t'i mundësojë atyre që të paraqesin dhe krahasojnë të dhënat në mënyra të kuptueshme në lëndën e TIK-ut. Nxënësit përdorin kuptimin hapësinor të zhvilluar në matematikë për të aplikuar njohuritë e gjeometrisë, formave dhe këndeve në TIK. Kur konsiderohet një sistem në një gamë të gjerë shkallësh në lëndën e TIK-ut, nxënësit përdorin njohuritë e tyre të kohës dhe intervaleve në matematikë.

Lënda e TIK-ut jep mjetet për përpunimet automatike të matematikës të cilat përforcojnë konceptet në matematikë. Aftësia e nxënësve në matematikë për të zgjidhur problemet që përmbajnë ekuacione lineare mund të përdoret në TIK kur studiohen marrëdhëniet sasiore dhe algoritmat e vizatimit.

Në studimin e matematikës nxënësi përdor programin Excel për të hedhur të dhëna matematikore, ata mund ta realizojnë nëpërmjet vizatimit të grafikëve, të cilët mund të shërbejnë më pas edhe për të realizuar analizën e të dhënave. Krijimi i një database ku të hedhim të dhënat për nxënësit: emër, mbiemër, ditëlindja, vendlindja etj. Kjo databazë mund të përdoret më pas për përlllogaritje formulash kur nxënësit të kenë përvetësuar Excel-in.

Historia

Historia jep një shteg tjetër për të kuptuar se si zhvillohet TIK dhe se si zhvillimi i TIK-ut është burim i fakteve historike dhe artefakteve. Krijimi dhe zhvillimi i teknologjive digjitale ka pasur ndikim dhe ka influencuar në shoqëri dhe risitë e së ardhmes. Në njohjen dhe kuptimin e fashave nxënësit do të zhvillojnë në rritje njohuri dhe të kuptuar të sofistikuar, që rrjedhin nga burimet bashkëkohore dhe historike. Është e rëndësishme që nxënësit të mësojnë që teknologjitë digjitale janë zhvilluar përmes akumulimit gradual të njohurive përgjatë shumë shekujve;

që të gjithë llojet e njerëzve – duke përfshirë njerëz si vetja – përdorin dhe kontribuojnë në zhvillimin e teknologjive digjitale. Studimet historike të teknologjisë digjitale në shkallë shoqërie duke futur aty edhe popujt dhe kulturat e vendeve e ndryshme të botës nga të gjitha kohërat do t'i ndihmojë nxënësit që të kuptojnë kontributin e njerëzve nga gjithë bota.

Në fushën e historisë nëpërmjet TIK-ut nxënësit mund ta përdorin internetin për të zgjeruar njohuritë e tyre mbi faktet historike, por edhe për të mbajtur mend më lehtë. P.sh., në lidhje me Luftën e Dytë Botërore, ata mund të gjejnë sekuenca filmike, dokumentarë, shkrime, që mund t'i ndihmonin për të mbajtur mend më lehtë ngjarjet. Gjithashtu në studimin e edukimit muzikor nxënësi nëpërmjet njohurive në TIK përdor këto mjete për të përvetësuar më mirë lëndën e Muzikës. Duke i ndjekur imazhet vizualisht ose duke krijuar pjesë të vogla muzikore nëpërmjet përdorimit të teknologjive. Nëse nxënësit e dëgjojnë këngën, por në të njëjtën kohë kanë dhe mundësinë të shohin videoklipin e saj, kjo e bën më të lehtë mësimin e muzikës.. Në diagramën e mëposhtme tregohet lidhja e TIK-ut me lëndët e tjera.

Shkencat

Lënda e TIK-ut plotëson kurrikulën e shkencave të natyrës. Të dyja këto lëndë vënë theksin në krijimin e ardhmërive të preferuara dhe në përdorimin e të menduarit të sistemeve. Shkencat zhvillojnë ide të rregullit dhe organizimit, të stabilitetit dhe ndryshimit, të shkallës dhe matjes, të materies dhe energjisë dhe të sistemeve si aspekte kyçe të pikëpamjes shkencore për botën. Nxënësit mbështeten mbi këto ide kur krijojnë zgjidhje dhe konsiderojnë rolin e teknologjisë në shoqëri.

TIK-u mbështetet tek konceptet e biologjisë, kimisë, fizikës për të zgjidhur problemet dhe skicon zgjidhje për të përmbushur nevojat dhe mundësitë njerëzore. Lidhjet me kurrikulën e shkencave të natyrës lejojnë zbatimet e koncepteve shkencore përmes kritikës dhe zbatimit të njohurive parësore për të projektuar zgjidhje të botës reale që janë të kuptueshme për nxënësit. P.sh., nxënësit zbatojnë njohuritë mbi forcat dhe karakteristikat e vetive të materialeve. Ata kryejnë studime të përshtatshme shkencore të materialeve, proceseve dhe prototipeve.

TIK-u jep shume teknika dhe teknologji për të automatizuar mbledhjen, magazinimin dhe analizën e të dhënave shkencore. Zhvillimi i teknologjive digjitale si data *loggers*, *spreadsheets*, *databases*, teknologjitë e simulimit dhe të imagjinatës kanë qenë boshti për përparimin në shkenca. Ata janë përdorur për të mbledhur dhe organizuar një gamë të gjerë të dhënash dhe për të tërhequr informacion duke filtruar, analizuar dhe vizualizuar volume të mëdha të dhënash numerike, kategorie dhe strukturore. TIK-u u jep nxënësve aftësitë për të përfaqësuar të

dhënat në mënyrat që mundësojnë analizat përlllogaritëse. Shkencëtarët përdorin teknologjitë digjitale për të zhvilluar *software* për të simuluar, modeluar, dhe analizuar sisteme biologjike, kimike dhe fizike. Teknologjitë digjitale u japin nxënësve aftësitë për implementuar dhe fituar një të kuptuar më të thellë të koncepteve dhe modeleve në lëndët shkencore duke ndërvepruar me simulimet.

Gjeografia

Njohuritë, të kuptuarit dhe aftësitë e TIK-ut mund të zbatohen duke përdorur një gamë kontekstesh nga kurrikula e lëndës së gjeografisë. Qysh në vitet e para nxënësit zgjedhin informacion, gjejnë postera dhe veprojnë me sisteme digjitale krahas zhvillimit të kuptimit hapësinor, veçanërisht kur krijojnë, interpretojnë dhe përdorin hartat. Ata përdorin gjuhë drejtuese, kuptojnë shkallën dhe distancën dhe regjistrojnë të dhënat në lidhje me motin. Ata krijojnë produkte dhe sisteme që matin dhe zhvillojnë më tej të kuptuarit e tyre të influencës së klimës dhe kushteve të motit. Ata përdorin mjete digjitale për të mbledhur dhe përzgjedhur informacionin dhe të dhënat dhe ka një theks të madh mbi teknologjitë digjitale dhe hapësinore.

Nxënësit përforcojnë aftësitë dhe kuptimin e tyre mbi teknologjitë digjitale kur studiojnë karakteristikat mjedisore të vendeve, proceseve dhe rëndësisë për njeriun. Gjatë kërkimeve ata mbledhin dhe konvertojnë të dhënat në forma të dobishme duke përdorur spreadsheets, grafikë dhe harta të shpërndarjes. Nxënësit konsolidojnë të kuptuarit e tyre mbi mbështetshmërinë gjatë kohës kur studiojnë rëndësinë e mjedisit biofizik për njeriun dhe kur projektojnë, kur dizenojnë dhe menaxhojnë projektet që rrisin të kuptuarit e tyre të balancës delikate ndërmjet veprimit të njeriut dhe mjedisit

Përmes TIK-ut, konceptet dhe të mësuarit që adresohen në lëndën e gjeografisë vihen në kontekst përmes projektimit dhe prodhimit të produkteve, shërbimeve dhe mjediseve përmes projekteve specifike të targetuara që lidhen mbështetshmërinë, mjedisin dhe shoqërinë. Nxënësit kritikojnë, dizenojnë dhe prodhojnë zgjidhje për mjedise të menaxhuara dhe të konstruara. Të mësuarit është një rritje e mëtejshme përmes aktiviteteve autentike që fokusohen mbi zgjidhjet sipërmarrëse dhe inovative drejt nevojave të pikasura.

Edukimi fizik

Lënda e TIK-ut mban parasysh edhe atë çka nxënësit mësojnë në lëndën e edukimit fizik. Në fashën e lëvizjes dhe aktivitetit fizik të lëndës edukim fizik, nxënësit zhvillojnë dhe praktikojnë aftësi të vogla koordinuese të cilat i ndihmojnë që ata të zhvillojnë dhe të aplikojnë aftësi manipulative në teknologjinë digjitale.

Artet

Kurrikula e TIK-ut plotëson kurrikulën e arteve, veçanërisht në aplikimin e elementeve dhe parimeve të projektimit të dizenjës në artet pamore dhe në përdorimin e TIK-ut në artet mediatike. Përmes kurrikulës së TIK-ut, aspekte të estetikës inkorporohen në proceset e dizenjimit në aktivitete mësimore të TIK-ut. Kjo ndodh kur nxënësit dizenojnë produkte dhe mjedise duke i përfshirë ato me një fokus mbi teknologjitë grafike. Njohja e materialeve, veglave dhe pajisjeve dhe e mënyrave që mund të përdoren për të krijuar zgjidhje të dizenuara jep lidhjen ndërmjet lëndës së teknologjisë digjitale dhe dizenjimit dy dhe tre përmasor në artet pamore. Aftësitë e zhvilluara në artet pamore si përfaqësimi dhe eksplorimi i ideve krijuese përmes skicimit dhe vizatimit plotëson proceset e përdorura të vizatimit dhe teknologjia digjitale për të gjeneruar ide për të krijuar zgjidhje.

Nxënësit përdorin multimedian në një gamë të fushave të të mësuarit në kurrikulën shkollore për të komunikuar prova të të mësuarit të tyre. Përshkrime të qarta të përmbajtjes që përshkruajnë dijet, të kuptuarit dhe aftësitë në multimedia gjenden te Teknologjitë digjitale dhe artet e medias. Gjithashtu të vizatimit dhe teknologjia digjitale nxënësit mund të prodhojnë zgjidhje të dizenuara me fokus multimedial përmes kontekstit të teknologjive, *Materialet dhe specializimet e teknologjive*, p.sh., teknologjitë grafike.

Diagrama 3 Lidhja ndërmjet TIK-ut dhe fushave të tjera.

T I K

Gjuha dhe komunikimi

- Përdorimi i tastierës
- Interneti, e-maili
- Krijimi i paragrafeve
- Rrjetet sociale CD-ROM, DVD

Korrigjimi në mënyrë automatike i gabimeve ortografike, vendosja e duhur e sintaksës. Gjatë dërgimit të e-maileve të shihet nëse është zgjedhur adresa e saktë dhe nëse është përdorur gjuha e duhur ndaj dërguesit. Kur nxënësit mësojnë ndarjen e paragrafeve dhe të fjalëve, atyre u korrigjohet edhe ana lingvistike, si dhe shihet nëse ndarja e paragrafeve është e saktë. Nëpërmjet CD-ROM dhe DVD ata zhvillojnë më shumë fjalorin, duke e pasuruar atë dita-ditës. Ana vizuale i ndihmon nxënësit të mbajnë mend më shpejt dhe më lehtë shumë fjalë.

Matematika

- Excelin

Të hedhurit e të dhënave matematikore, nxënësit mund ta realizojnë nëpërmjet vizatimit të grafikëve, të cilët mund të shërbejnë më pas edhe për të realizuar analizën e të dhënave. Krijimi i një database ku të hedhim të dhënat për nxënësit: emër, mbiemër, ditëlindja, vendlindja etj. Kjo database mund të përdoret më pas për përlogaritje formulash kur nxënësit të kenë përvetësuar Excel-in.

Shkencat e natyrës

- Interneti
- Google map
- Përdorimi i laboratoreve virtuale

Për të kuptuar më mirë eksperimentet, nxënësit ndjekin eksperimente, të cilat gjenden on line, dhe shumë lehtë edhe në faqen e www.youtube.com, po edhe në faqe të specializuara për shkencat ekzakte. Nxënësit mund të organizojnë projekte kurrikulare, duke përdorur internetin për gjetje informacioni dhe PowerPoint-in për prezantim.

Shoqëria dhe mjedisi

- Interneti

Nxënësit e përdorin internetin për të gjetur informacion në lidhje me fenomenet gjeografike dhe për të zgjeruar njohuritë e tyre mbi faktet historike. Gjithashtu, nëpërmjet internetit ata njohin më nga afër qytetet, të cilat mund t'i vizitojnë në të ardhmen. Për të kuptuar më mirë hapësirat, pozitat gjeografike dhe zhvendosjen në terren, nxënësit përdorin www.googlemap.com

Artet

- Përdorimi i MP3, video, magnetofon
- Regjistrimi i muzikës, prerja e fragmenteve

Nxënësit i përdorin këto mjete për të përvetësuar më mirë lëndën e Muzikës. Duke i ndjekur imazhet vizualisht ose duke krijuar pjesë të vogla muzikore nëpërmjet përdorimit të teknologjive. Nëse nxënësit e dëgjojnë këngën, por në të njëjtën kohë kanë dhe mundësinë të shohin videoklipin e saj. Kjo e bën më të lehtë mësimin e muzikës.

5 Kompetencat që formohen përmes tematikave

Bazuar në këtë kurrikul, lënda e TIK-ut synon të përmbushë 6 kompetencat e fushës, të cilat lidhen me kompetencat kyçe që një nxënës duhet të zotërojë gjatë jetës së tij dhe që arrihen nëpërmjet 5 tematikave kryesore.

Digrama 4 Kompetencat e fushës dhe tematikat e fushës.:

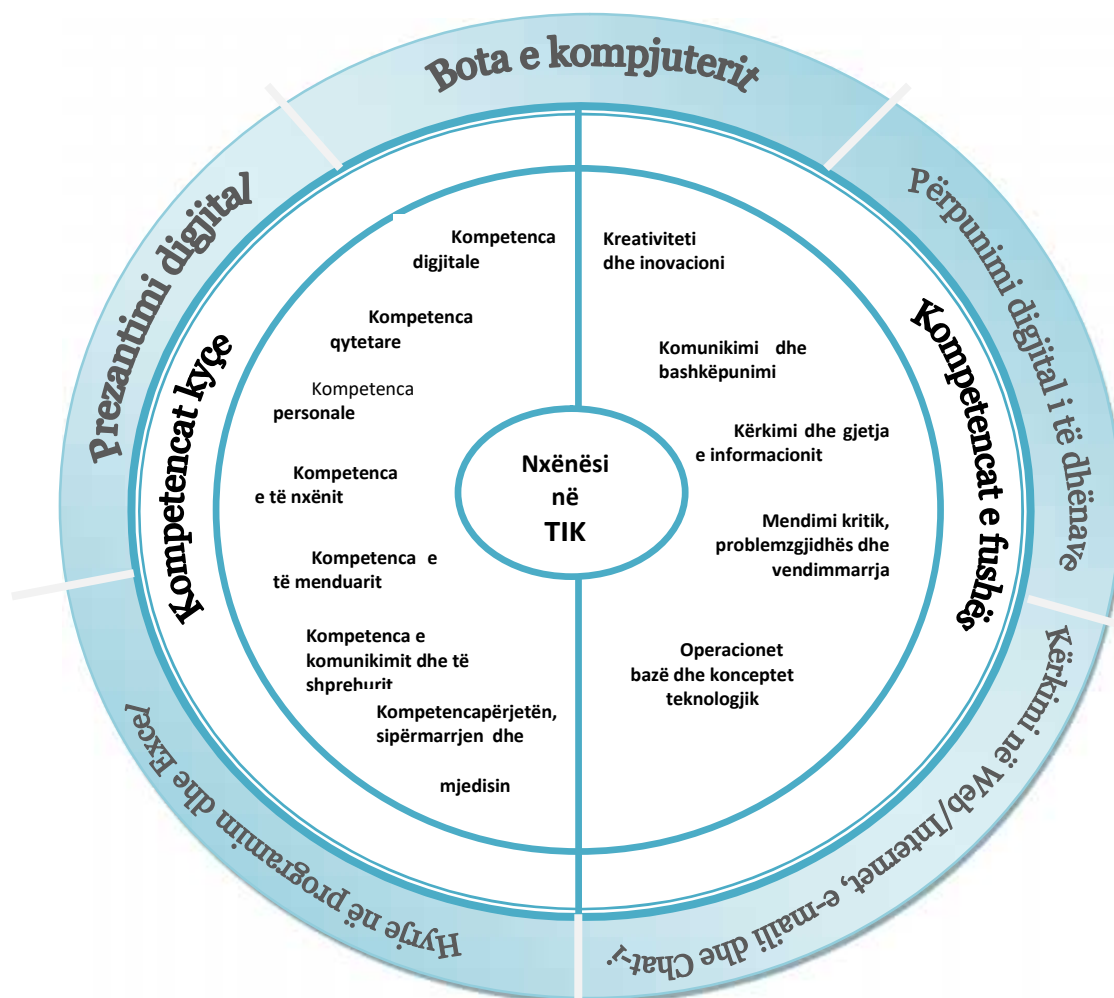

Tabela 1: Kompetencat e fushës, përshkrimi dhe realizimi i tyre nëpërmjet tematikave të fushës

Kompetencat e veçanta që formohen përmes tematikave	Përshkrimi i kompetencave
Kreativiteti dhe inovacioni	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Kreativiteti dhe inovacioni duke përdorur teknologjinë:</i> përdor teknologjinë për të zhvilluar të menduarit krijues dhe konstruktiv apo për të nxitur inovacionin dhe kreativitetin në produktet që realizon gjatë proceseve të punës. - <i>Zhvillimi i përmbajtjes:</i> të krijojë përmbajtje në formate të ndryshme duke përfshirë multimedian, të editojë dhe të përmirësojë përmbajtjen që ai ose të tjerët kanë krijuar, të shprehë kreativitetin nëpërmjet mediave dhe teknologjive digjitale. - <i>Integrimi dhe ripërpunimi:</i> të modifikojë, të pastrojë dhe përpunojë burimet ekzistuese për të krijuar përmbajtje dhe njohuri të reja, origjinale dhe të përshtatshme. - <i>E drejta e autorit dhe licencat:</i> të kuptojë si e drejta e autorit dhe licencat zbatohen në informacionin dhe përmbajtjen. - <i>Programimi:</i> të aplikojë parametrat, modifikime programi, aplikime programi, software, pajisje, të kuptojë parimet e programimit, të kuptojë çfarë është pas një programi.
Komunikimi dhe bashkëpunimi	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Bashkëveprimi ndërmjet teknologjisë:</i> të bashkëveprojë nëpërmjet llojeve të ndryshme pajisjesh dhe aplikacioneve digjitale, të kuptojë se si komunikimi digjital është shpërndarë, paraqitur dhe drejtuar, të kuptojë rrugët e përshtatshme të komunikimit nëpërmjet mjeteve digjitale, t'i referohet formateve të ndryshme të komunikimit, të përshtatë modelet dhe strategjitë e komunikimit për një audiencë specifike. - <i>Shpërndarja e informacionit dhe përmbajtjes:</i> të ndajë me të tjerët vendndodhje dhe përmbajtjen e informacionit të gjetur, të jenë të gatshëm dhe në gjendje për të ndarë njohuritë, përmbajtjen dhe njohuritë, të veprojnë si ndërmjetës, të jetë aktiv në shpërndarjen e të rejave , përmbajtje dhe burime, të dijë rreth praktikave dhe të integrojë informacion të ri në trupin e njohurive ekzistuese. - <i>Angazhimi i qytetarisë online:</i> të marrin pjesë në shoqëri nëpërmjet angazhimeve online, të kërkojnë mundësi për vet-zhvillimin dhe fuqizimin duke përdorur teknologjitë dhe mjediset digjitale, të jetë i vetëdijshëm për potencialin e teknologjive për pjesëmarrjen e qytetarëve. - <i>Bashkëpunimi ndërmjet kanaleve digjitale:</i> të përdorë teknologjitë dhe median për punën në grup, të bashkëpunojë proceset e bashkëndërtimit dhe bashkëkrijimit të burimeve, njohurive dhe përmbajtjes.

<p>Kërkimi dhe gjetja e informacionit</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Etika e komunikimit online:</i> të dijë dhe të njohë si janë rregullat e sjelljes online/ ndërveprimet virtuale, të jetë i vetëdijshëm për aspektet e diversitetit kulturor, të jetë i aftë të mbrojë veten dhe të tjerët nga rreziqet e mundshme online, të zhvillojë strategjitë aktive për të zbuluar sjelljet e papranueshme. - <i>Administrimi i identitetit digjital:</i> të krijojë, adaptojë dhe drejtojë një ose më shumë identitete digjitale, të jetë i aftë të mbrojë reputacionin e dikujt, të merret me të dhënat që ai prodhon përmes disa llogarive aplikimeve. - <i>Shfletosja, kërkimi dhe filtrimi i informacionit:</i> të hyjë dhe të kërkojë informacion online, të artikulojë nevojat informative, të gjejë informacionin e përshtatshëm, të zgjedhë burimet efektivisht, të lundrojë ndërmjet burimeve online, të krijojë strategji personale informacioni. - <i>Vlerësimi i informacionit:</i> të mbledhë, përpunojë, kuptojë dhe të vlerësojë në mënyrë kritike informacionin. - <i>Ruajtja dhe rigjetja e informacionit:</i> të ndryshojë dhe të ruajë informacionin dhe përmbajtjen për korrigjim më të lehtë, të organizojë informacione dhe të dhëna.
<p>Mendimi kritik, problem-zgjidhës dhe vendimmarrja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Zgjidhja e problemeve teknike:</i> të gjejë problemet e mundshme dhe t'i zgjidhë ato (nga troubleshooting në zgjidhjen e problemeve më komplekse) me ndihmën e mjeteve digjitale. - <i>Gjetja e nevojave dhe përgjigjeve teknologjike:</i> të vlerësojë nevojat e veta në termat e burimeve, mjeteve dhe zhvillimit të kompetencave, të përshtatë nevojat me zgjidhjen e mundur, të adaptojë mjetet me nevojat personale, të vlerësojë në mënyrë kritike zgjidhjet e mundshme dhe mjetet digjitale. - <i>Gjetja e boshllëqeve të kompetencave digjitale:</i> të kuptojë kur kompetencat e veta nevojiten të përmirësohen ose të përditësohen, të mbështesë të tjerët në zhvillimin e kompetencave të tyre digjitale, të mbajë dhe të japë zhvillimet e reja.
<p>Mbrojtja</p>	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Mbrojtja e pajisjeve:</i> të mbrojë pajisjet e veta dhe të kuptojë rreziqet online dhe kërcënimet, të njohë rreth mbrojtjes dhe masave të sigurisë. - <i>Mbrojtja e të dhënave personale:</i> të kuptojë termat e zakonshme të shërbimit, të aktivizojë mbrojtjen e të dhënave personale, të kuptojë privatësinë e njerëzve të tjerë, të mbrojë veten nga mashtrimet në internet dhe kërcënimet. - <i>Mbrojtja e shëndetit:</i> të shmangë rrezikun e shëndetit që lidhet me përdorimin e teknologjisë në termat e kërcënimeve në të mirën e shëndetit fizik dhe psikologjik.

6 Koha mësimore për secilën klasë

Lënda e TIK-ut zhvillohet për 35 javë mësimore me nga 1 orë secila, pra gjithsej 35 orë për secilën klasë. Programi i lëndës së TIK-ut specifikon peshën (orët e sugjeruara) e secilës tematikë për secilën shkallë dhe klasë. Shuma e orëve sugjeruese për secilën tematikë është e barabartë me sasinë e orëve vjetore, të përcaktuara në planin mësimor të arsimit bazë. Kjo ka si qëllim që, përdoruesit e programit të orientohen për peshën që zë secila tematikë në orët totale vjetore.

Tabela 2: Orë të sugjeruara për çdo tematikë

	Bota e kompjuterit	Përpunimi digjital i të dhënave	Kërkimi në web/internet, e-maili dhe chat-i	Hyrje në programim dhe Excel	Prezantimi digjital (Komunikimi funksional)	Gjithsej orë
Shkalla e katërt						70 orë
Klasa e tetë	5 orë	7 orë	7 orë	10 orë	6 orë	35 orë
Klasa e nëntë	12 orë	8 orë	8 orë	4 orë	3 orë	35 orë

6.1 Përmbajtja e shkallës së katërt

Në programin e fushës/lëndës së TIK-ut për shkallën e katërt janë paraqitur përmbajtjet e tematikave:

-) *Bota e kompjuterit;*
-) *Përpunimi digjital i të dhënave*

-) *Kërkimi në web/internet, e-maili dhe chat-i*
-) *Hyrje në programim dhe Excel;*
-) *Prezantimi digjital;*

Këto tematika, janë bazë për të ndërtuar njohuri, shkathhtësi dhe qëndrime e vlera. Tematikat janë bazë për të siguruar rezultatet e të nxënit, sipas kompetencave digjitale, për çdo shkallë, të paraqitura në tabelë në fillim të çdo tematike. Për secilën tematikë, sipas klasave të shkallës janë paraqitur njohuritë për secilën klasë të shkallës së katërt (*klasa e tetë, klasa e nëntë*). Aftësitë, qëndrimet dhe vlerat që duhet të demonstrojnë nxënësi lidhur me tematikat përkatëse paraqiten vetëm në nivel shkalle për secilën shkallë.

Koha për secilën tematikë lidhet së pari me rëndësinë e tematikës dhe së dyti me shkallën e vështirësisë së saj për t'u përvetësuar nga nxënësit.

Sasia e orëve mësimore për secilën tematikë është rekomanduese. Mësuesit janë të lirë të ndryshojnë me 10% (më shumë ose më pak) orët e rekomanduara për secilën tematikë. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, si edhe ndarjen e orëve sipas tematikave. Në programin e arsimit të mesëm të ulët mësuesit duhet të kenë në konsideratë që kjo lëndë duhet të bazohet në realizimin e aftësive që i duhen nxënësit për gjatë gjithë jetës. Që nxënësit të aftësohen në këtë lëndë ata duhet të kenë në dispozicion orë që ju mundësojnë praktikimin e njohurive të reja dhe infrastrukturën e përshtatshme në shkollë.

Programi i TIK-ut për **klasën e 8-të** zhvillohet në **35 orë mësimore vjetore**, prej të cilave: **29 orë njohuri të reja** dhe **6 orë përpunim njohurish**, pra në raportin 70% njohuri të reja kundrejt 30% përpunim i njohurive.

Programi i TIK-ut për **klasën e 9-të** zhvillohet në **35 orë mësimore vjetore**, prej të cilave: **21 orë njohuri të reja** dhe **14 orë përpunim njohurish**, pra në raportin 60% njohuri të reja kundrejt 40% përpunim i njohurive.

Mësuesit dhe hartuesit e teksteve janë të lirë t'i organizojnë kapitujt dhe renditjen e tyre, por ajo që është e rëndësishme dhe duhet marrë në konsideratë është se tematikat zgjasin përgjatë gjithë vitit shkollor dhe si e tillë kapitujt e teksteve nuk mund të jenë të ndarë por duhet të kenë ndërlidhje dhe vazhdimësi. Gjithashtu mësuesit duhet të marrin në konsideratë që situatat janë në qendër të zhvillimit të orës mësimore dhe nëpërmjet situatave të synohet arritja e njohurive, aftësive dhe qëndrimeve. Ndaj do të ishte dhe në ndihmë të mësuesit nëse tekstet do të ishin të pasura me situata praktike të marra nga jeta e përditshme.

7 Shkalla e katërt

SHKALLA E KATËRT Klasa e tetë, klasa e nëntë

7.1 Tematika : Bota e kompjuterit

Përshkrimi i Tematikës: Nxënësi është në gjendje të analizojë dhe interpretojë të dhëna statistikore nëpërmjet programeve të paketës Windows Office. Në këtë cikël synohet që nxënësi të zhvillojë aftësi, qëndrime dhe njohuri që do t'i nevojiten atij në jetën e përditshme, por edhe për ta aftësuar më shumë në përdorimin e thelluar të kompjuterit dhe internetit.

Nëpërmjet gjuhës së thjeshtë të programimit pritet që nxënësit të njihen me koncepte të programimit dhe të mjedisit Scratch dhe t'i zbatojnë ato gjatë realizimit të detyrave ose projekteve kurrikulare.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Kreativiteti dhe inovacioni duke përdorur teknologjinë: përdor kompjuterin për të zhvilluar të menduarit kreativ dhe konstruktiv apo për të nxitur inovacionin dhe kreativitetin.

Komunikimi dhe bashkëpunimi: ndërvepron, bashkëpunon dhe publikon me moshatarët, ekspertët apo të tjerët duke përdorur kompjuterin; përdor media dhe formate të ndryshme për komunikimin e informacionit dhe ideve në mënyrë efektive për audiencë të shumta;

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: përcakton strategjinë e kërkimit të informacionit; duke përdorur kompjuterin gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe mediave; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshtatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e një sërë detyrave

Mendimi kritik, zgjidhja e problemit dhe vendimmarrja: vlerëson sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre në termat e mbledhjes së kërkesave, të rejave dhe qëndrueshmërisë.

Operacionet baze dhe konceptet teknologjike: Shpjegon se si sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre përmbushin nevojat duke marrë

parasysh qëndrueshmërinë.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

NJOHURITË KLASA 8

Bota e kompjuterit

Nxënësit:

- J njohin termin e autenticitetit të dokumentacionit dhe dinë se si e ku ta shpërndajnë informacionin e gjetur;
- J ruajnë me fjalëkalim fotot dhe informacionet e kompjuterit të tyre;
- J kompresojnë një bashkësi dokumentesh nëpërmjet programeve të posaçme: p.sh., WIN RAR dhe WIN ZIP;
- J instalojnë *driverat* nga CD-të e bashkëngjitura me objektin që duan të lidhim me kompjuterin (kamera, aparat fotografik, celular etj.).
- J njohin mënyrat e regjistrimit të sekuencave të shkurtra filmike dhe të transferimit të tyre në kompjuter.

Bota e kompjuterit

- Merr të dhëna nga disa burime dhe vlerëson origjinalitetin, saktësinë dhe afatet kohore.
- Analizon dhe parashikon të dhënat duke përdorur disa programe për të krijuar informacionin dhe përdor të dhëna të strukturuar për të krijuar projekte të veçanta.
- Harton përdorimin e eksperiencës së një sistemi digjital, për të prodhuar, vlerësuar dhe komunikuar projekte alternative.
- Zbatojnë dhe modifikojnë programe duke përdorur ndërfaqe që përfshijnë degëzime, përsëritje dhe funksione me një qëllim të përgjithshëm gjuhë programimi.

Qëndrime dhe vlera:

- Është i përgjegjshëm gjatë përdorimit të mjeteve teknologjike.
- Kupton karakteristikat, tiparet dhe shfrytëzimin e mjediseve elektronike për bashkëpunim.
- Kuptojnë përdorimin e komponentëve standard të hyrjes, përpunimit, ruajtjes dhe daljes si: hyrje-tastierë, mikrofon; përpunim-njësia qendrore e përpunimit; dalje-monitor, folësit, projektor, storage-cloud USB, Hard-drive.
- Kuptojnë përdorimin dhe rolin e sistemit dhe aplikimit software.
- Është i vetëdijshëm për rëndësinë e back-up.
- Është i vetëdijshëm për pasojat kur një përmbajtje e ruajtur është private apo publike.
- Është i gatshëm të ndajë dhe të bashkëpunojë me të tjerët.
- Është i gatshëm të jetë pjesë e ekipit.
- Merr pjesë aktive në zgjidhjen e problemit.
- Është i gatshëm të kërkojë këshilla kur shfaqet një problem.
- Mendon alternativat kur problemet nuk janë zgjidhur .

Veprimtaritë e sugjeruara:

- Diskutime në grup për zgjedhjen e strategjisë se ku dhe sa herë do të bëhet magazinimi i të dhënave: në particionin e ri, memorien e jashtme (usb, hard disk) ose në internet (cloud).
- Me ndihmën e mësuesit/es bëhet përzgjedhja e programit Free ose Open Source të përshtatshme për lehtësimin dhe automatizimin e backup-it.
- Projektet aktuale të nxënësve ruhen në kopje rezervë të ndara në dosjet përkatëse, të cilat kompresohen dhe shpërndahen me e-mail.
- Printimi i produkteve të projektit në klasë me një printer të ri, për të cilin drajverat instalohen nga CD-ja ose shkarkohen nga faqja zyrtare në internet (duke marrë parasysh firmën prodhuese, numrin e serisë ose emrin e printerit dhe sistemin e kompjuterit).

- Formatimi i kompjuterit, instalimi dhe radhitja, njohja dhe krahasimi i sistemeve operative *Linux me Windows* në një kompjuter ose laptop.
- Diskutim mbi rolin dhe zhvillimin e kompjuterit në jetën e përditshme. Analizë e varësisë nga kompjuteri.
- Avantazhet dhe disavantazhet në fushat e komunikimit, teknologjisë, sociologjisë, shëndetit etj.
- Prezantimi i koncepteve të programimit dhe të mjedisit të Scratch , prezantimi i shembujve të ndryshëm të projekteve në Scratch.
- Rishikimi i proceseve të dizanjimit, eksplormi i ndërfaqes në Scratch , krijimi i projekteve biografike në Scratch.
- Ndarja e këngëve dhe historive të preferuara të nxënësve nëpërmjet projekteve të Scratch.
- Krijimi i një përmbledhjeje të aktiviteteve apo detyrave të nevojshme për të përfunduar një projekt.
- Gjatë të gjitha seancave mësimore nxënësit punojnë në projektin final të tyre në Scratch.

7.2 Tematika: Përpunimi digjital i të dhënave

Përshkrimi i Tematikës: Nxënësi është në gjendje të analizojë dhe interpretojë të dhëna statistikore nëpërmjet programeve të paketës Windows Office. Në këtë cikël synohet që nxënësi të zhvillojë aftësi, qëndrime dhe njohuri që do t'i nevojiten atij në jetën e përditshme, por edhe për ta aftësuar më shumë në përdorimin e thelluar të kompjuterit dhe internetit. Nxënësit përdorin në mënyrë të avancuar shumë medie për realizimin e detyrave, punëve praktike dhe projekteve.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Kreativiteti dhe inovacioni: planifikon dhe menaxhon projekte digjitale për të krijuar informacion interaktiv. Korrigjon tekstet nga ana ortografike duke përdorur fjalorin elektronik si dhe e formatojnë sipas modelit të kërkuar.

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: analizon dhe vlerësojnë të dhëna nga një sërë burime për të modeluar dhe krijuar zgjidhje

Mendimi kritik, zgjidhja e problemit dhe vendimmarrja: përfshijnë marrjen e vendimeve përsëritjen dhe ndërfaqen e projektuar të përdorur dhe implementojnë zgjidhjet e tyre digjitale duke përfshirë programet vizuale.

Operacionet baze dhe konceptet teknologjike: kupton dhe përdor saktë sistemet e teknologjisë;përzgjedh dhe përdor aplikacionet në mënyrë efektive dhe produktive;zgjidh problemet e sistemeve dhe e aplikacioneve;njohuritë e fituara i vë në funksion të mësimin të teknologjive të reja.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

NJOHURITË KLASA 8

Përpunimi digjital i tekstit

Nxënësit:

-) Njohin programet për përpunimin e tekstit online dhe ato pa pagesë;
-) Njohin ndryshimet midis programeve edituese dhe atyre për afishimin e dokumenteve;
-) mesojnë si të përpunojnë tekstin duke bërë vendosjen, pozicionimin dhe shkallëzimin e objekteve multimedial si grafikët dhe fotografitë;
-) mesojnë si të krijojnë shabllone të gatshme për të dërguar letra, ftesa apo kartolina për evente të ndryshme;
-) mesojnë të përpunojnë grafikët dhe fotografitë në disa mënyra duke ndryshuar opsionet dhe cilësitë;
-) përdorin ikonën e SMART ART për të bërë kartat konceptuale, që kërkohen nga mësuesit e lëndëve;
-) kuptojnë një artikull analitik dhe dinë të nxjerrin në pah idetë kryesore duke përdorur SMART ART;
-) Përpunojnë edhe organizojnë dokumentet në format pdf dhe kuptojnë ndryshimin e punës me formate të tilla.

Përpunimi digjital i tekstit

- Heton se si të dhënat transmetohen dhe sigurohen në rrjetet Wireless, mobile dhe si specifikimet e komponentëve hardware ndikojnë në rrjetin e aktiviteteve.
- Merr të dhëna nga një sërë burimesh dhe vlerëson origjinalitetin saktësinë dhe afatet kohore.
- Analizon dhe paraqet të dhëna duke përdorur një sërë programesh për të krijuar informacion dhe përdor të dhënat e strukturuar për të modeluar objekte ose ngjarje.
- Hartojnë eksperiencën e përdoruesit të një sistemi digjital, gjenerimin, vlerësimin dhe planet alternative të komunikimit.
- Vlerëson se sa mirë është zhvilluar zgjidhjet dhe janë përmbushur nevojat ekzistuese të sistemeve të informacionit, të rejtat dhe marrja parasysh e rreziqeve dhe qëndrueshmërisë në të ardhmen.
- Hetojnë se si sistemet digjitale paraqesin tekst, imazh dhe audio të dhëna binare.
- Zbatojnë zgjidhje digjitale si programe të thjeshta vizuale që përfshijnë degëzime, përsëritje dhe të dhëna përdoruesi.

- Merr, ruan dhe vlerëson lloje të ndryshme të të dhënave dhe përdor një sërë software-sh të zakonshme për të interpretuar dhe kujtuar të dhënat në kontekst për të krijuar informacion.
- Planifikojnë dhe menaxhojnë projekte duke përfshirë detyra, kohë dhe burime të tjera të nevojshme duke marrë parasysh sigurinë dhe qëndrueshmërinë.
- Në mënyrë të pavarur zbaton strategjitë për përcaktimin e llojit të duhur të informacionit digjital të përshtatshëm për ruajtjen e vendndodhjes dhe sigurinë për mjediset online.
- Përdorin një gamë të TIK-ut për identifikimin dhe paraqitjen në grupe të informacionit dhe të paraqesë pyetje për të ndjekur kërkimin ose gjenerimin për informacionin e mëtejshëm.
- Vlerëson përshtatshmërinë e të dhënave ose informacionin duke pasur parasysh kriteret e përshtatshme.
- Përdorin TIK-un e duhur për të gjeneruar ide bashkërisht dhe të zhvillojnë plane.
- Drejton dhe mban të dhëna në servera të ndryshëm .

Qëndrime dhe vlera:

- Ka qëndrim aktiv drejt kërkimit të informacionit
- Vlerëson aspektet pozitive të teknologjive për korrigjimin e informacionit.
- Është i motivuar të kërkojë informacion për aspekte të ndryshme të jetës së tij/asaj.
- Është kurioz rreth sistemeve të informimit dhe funksioneve të tyre.
- Arsyeton që jo i gjithë informacioni mund të merret në internet.
- Është kritik ndaj informacionit të gjetur.
- Është i vetëdijshëm pavarësisht globalizimit të vendeve të caktuara janë më të pranishëm në internet.

Veprimtaritë e sugjeruara

- Një dokument të dhënë nga mësuesi/ja nxënësit do ta përmirësojnë, duke përdorur veglat dhe komandat të tilla, si: ngjitje speciale (*Paste Special*), ndërprit faqen (*Page Break*), tabela, plumbime e numërim (*bullets and numbering*), bordura dhe ngjyrosje me të errët aty ku është e nevojshme (*borders and shading*) dhe *smart art*, për t'i shtuar dokumentit fleksibilitetin dhe sofistikimin e kërkuar.

Në orën praktike nxënësit përdorin Photoshop-in për ndryshimin e fotografive (si ato festive etj.) për të prodhuar një kolazh të thjeshtë fotografish.

- Nxënësit përdorin edhe veglat në Microsoft Word për të prerë, ndryshuar ngjyrat dhe tonalitetet, rrotulluar dhe pjerrësuar objektet. Ata aftësohen në përdorimin e shiritit të veglave të vizatimit të Wordit (*Word drawing toolbar*).
- Në orë praktike presin disa këngë të preferuara për një *kuic* në klasë.
- Për orët autoriale mund të incizojnë vetë nxënësit punën në kompjuter.

7.3 Tematika: Kërkimi në web/Internet, e-maili dhe chat-i

Përshkrimi i Tematikës: Nxënësi shkruan dhe hap link-e nëpërmjet faqeve kërkuese. Di të navigojë nëpër faqet e internetit, përdor lehtësisht internetin ose burime të tjera elektronike për kërkim informacioni. Gjithashtu ruan dhe shkarkon informacione në një server online.

Nxënësit njohin specifikimet e motorëve të kërkimit dhe janë në gjendje të kërkojnë informacione në portale të ndryshme elektronike. Ata njohin dhe përdorin në mënyrë të saktë mjetet mediatike, si dhe funksionin dhe rolin e secilit mjet. Nxënësi njihet me rreziqet që vijnë nga përdorimi i faqeve të web-it, të cilat nuk ofrojnë siguri të lartë për te dhe nuk publikojnë të dhëna personale që çenojnë sigurinë e tyre personale, duke e demonstruar përmes veprimeve nevojën për realizimin e tij në shtëpi, komunitet dhe shkollë, sipas rregullave të sigurta.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Komunikimi dhe bashkëpunimi: përdor protokolle të miratuara kur komunikon dhe bashkëpunon online.

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: përcakton/vendos strategjinë e kërkimit të informacionit; gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe mediave; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshtatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e një sërë detyrave (apo problemeve të veçanta); përpunon të dhënat dhe raporton rezultatet; përdor informacionin e fituar për punë të pavarur duke iu referuar edhe te drejtave të autorit.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës	Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës
<p>NJOHURITË KLASA 8</p> <p>Kërkimi në web/internet</p> <p>Nxënësit:</p> <ul style="list-style-type: none">) njohin standartet dhe protokollet për ndertimin e internetit;) njohin protokollin TCP/IP për komunikim në internet;) njohin protokollin FTP dhe përdorimin e tij në rrjet;) njohin disa shërbime të rëndësishme të web-it;) kujdesen për postimet e informacioneve në web;) kërkojnë dhe abonojnë Podcasts;	<p>Kërkimi në web/internet</p> <ul style="list-style-type: none">- Krijon dhe komunikon ide dhe informacione interaktive bashkarisht online duke marrë parasysh kontekstin social.- Zbaton praktika që përputhen me detyrimet ligjore që kanë të bëjnë me pronësinë dhe përdorimin e produkteve dhe burimeve digjitale.

-) njohin përdorimin e RSS/lajmeve të shkurtra;
-) përdorin periodikët elektronikë për kërkim dokumentacionesh zyrtare;
-) ruajnë, përpunojnë apo ngarkojnë dokumentet në hapësira virtuale si *Google Doc ose ne opsione te ngjashme* nga USB, PC etj.;
-) përdorin *Google Group ose opsione te ngjashme*, për t'i shpërndarë dokumentet dhe për t'i përpunuar njëkohësisht me miqtë e grupit.
-) Telnet dhe forumet
-) Telefonia në Internet, avantazhet dhe teknologjia

Kërkimi në e-maili dhe chat-i

-) ruajnë rregullat e komunikimit në e-mail/ chat;
-) skanojë me antivirus bashkëngjitjet e shkarkuara nga e-mail-et;
-) ruhen në chat nga njerëzit e panjohur ose nga dhuna psikologjike, që u shkaktohet nëse ata janë nën ndikimin e materialeve me përmbajtje seksuale, të cilat transmetohen nëpërmjet kamerës dhe e-mail-it;
-) sinjalizojnë abuzimet nëse ndodh diçka e tillë.

Qëndrime dhe vlera:

- Është i sigurt dhe i qetë gjatë komunikimit dhe shprehjes nëpërmjet mediave digjitale.
- Është i vetëdijshëm për kodin e mirësjelljes në përshtatje me kontekstin.
- Është i vetëdijshëm për rrezikun lidhur me komunikimin online me persona të panjohur.

- Lokalizon, rigjen ose gjeneron informacionin duke përdorur motorët e kërkimit ose funksionet e thjeshtë të kërkimit dhe klasifikon informacionin në mënyra kuptimplote.
- Në mënyrë të pavarur ose bashkarisht krijojnë dhe modifikojnë zgjidhjet digjitale rezultatet ose të dhënat krijuese përfaqësimi/transformimi për audiencë dhe qëllime të veçanta.
- Zgjedh dhe përdor mjetin TIK të përshtatshëm për të ndarë dhe shkëmbyer informacione dhe të bashkëpunojë me të tjerët në mënyrë të sigurt .

- Angazhohet në mënyrë aktive në komunikimin online.
- Është i gatshëm të zgjedhë mjetet më të përshtatshme të komunikimit sipas qëllimit.
- Merr qëndrim aktiv në shpërndarjen e burimeve, përmbajtjes dhe njohurive.
- Ka opinionin e vet të informimit rreth shpërndarjes së praktikave, përfitimeve, rreziqeve dhe kufizimeve.
- Pranon dhe vlerëson diversitetin.
- Ka qëndrim të sigurt dhe të ndjeshëm në aktivitetet digjitale.
- Ka një opinion të informimit të autorizimit të praktikave.
- Është i vetëdijshëm për çështjet e të drejtës së autorit.
- Është i vetëdijshëm për potencialin e teknologjive dhe mediave për pjesëmarrje.
- Kë një arsyetim kritik të medias sociale, rrjeteve dhe komunikimeve online
- Angazhohet me pjesëmarrje në media.

Veprimtaritë e sugjeruara

- Nxënësit mirë informohen mbi e-mail-in, duke e parë atë si aplikim bazë të internetit.

Në një orë praktike nxënësit realizojnë një fletëpalosje ose një artikull në faqen web të shkollës me informacion mbi strukturën themelore të e-mail-it, duke shpjeguar me anë të një diagrami mënyrën se si një e-mail udhëton nga kompjuteri i tij/saj te marrësi.

(Këtu informacioni mund të lidhet me studimin e kujtesës së kompjuterit, magazinimin dhe sigurinë nga viruset.)

- Reflektim dhe diskutim në klasë për mundësitë, të mirat dhe të këqijat e chat-it dhe krijimi i një tabele me rregullat e komunikimit.

Krahasim me studimet e fundit. Orë praktike me anë të chat-eve për nxënës.

-Nxënësit përdorin faqet me fjalorë për të përkthyer tekstet e thjeshta, pasi gjejnë informacion në faqet ose blogjet e përshtatshëm për moshën dhe lëndën.

-Materialet publikohet në webfaqen ose shpërndahet me e-mail.

-Për të ruajtur faqet burimore ata mësojnë ruajtjen e lidhjeve (duke përdorur shiritin e lundrimit), konceptin e *metadatave* dhe rregullat e lundrimit.

-Orë me role (udhëtari):

Përdorimi i Google Maps ose Google Earth për gjetjen dhe përllogaritjen e rrugëtimit në destinacione të dëshiruara. Plotësimi i formularëve on line.

- Hapja, sigurimi dhe kyçja me w-lan (rrjet pa tela).

- Nxënësi/ja do të krijojë faqe web të thjeshta me arkitrarë, kolona, foto dhe kontroll tipografik (*headers, columns, photographs, and typographic control*).

- Nxënësit eksplorojnë përdorimin dhe rreziqet e punës në rrjet shoqëror.

- Duke përdorur Facebook-un si fillim, ata do të eksplorojë site të tjera rrjetesh shoqërore të tilla, si: *Twitter, Flickr* dhe *Tumblr*.

7.4 Tematika: Hyrje në Programim dhe Excel-i

Përshkrimi i Tematikës: Nxënësi është në gjendje të analizojë dhe interpretojë të dhëna statistikore nëpërmjet programeve të paketës Windows Office. Në këtë cikël synohet që nxënësi të zhvillojë aftësi, qëndrime dhe njohuri që do t'i nevojiten atij në jetën e përditshme, por edhe për ta aftësuar më shumë në përdorimin e thelluar të kompjuterit. Me anë të programit të Excelit , nxënësit përpunojnë të dhënat duke përdorur tabela, lista, piktura grafike, kolona grafike dhe vija grafike.

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Kreativiteti dhe inovacioni duke përdorur teknologjinë: përdor kompjuterin për të zhvilluar të menduarit kreativ dhe konstruktiv apo për të nxitur inovacionin dhe kreativitetin.

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: përcakton strategjinë e kërkimit të informacionit; duke përdorur kompjuterin gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe mediave; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshtatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e një sërë detyrave.

Mendimi kritik, zgjidhja e problemit dhe vendimmarrja: vlerëson sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre në termat e mbledhjes së kërkesave, të rejave dhe qëndrueshmërisë.

Operacionet baze dhe konceptet teknologjike: Shpjegon se si sistemet e informacionit dhe zgjidhjet e tyre përmbushin nevojat duke marrë parasysh qëndrueshmërinë.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës

NJOHURITË KLASA 8

Hyrje në programim dhe Excel-i

Nxënësit:

-) njihen me formulat dhe funksionet bazë të programit të Excel-it;
-) analizojnë disa të dhëna kur u jepet një tabelë në Excel;
-) njohin dhe zbatojnë konceptin e referencës relative, absolute dhe mikse;
-) filtrimi i të dhënave në Excel duke përdorur opsionet e avancuara;
-) importimi i të dhënave në Excel;
-) njohja me sistemin e programimit Visual BASIC (VB);

Hyrje në programim dhe Excel-i

- Merr të dhëna nga disa burime dhe vlerëson origjinalitetin, saktësinë dhe afatet kohore.
- Analizon dhe parashikon të dhënat duke përdorur disa programe për të krijuar informacionin dhe përdor të dhëna të strukturuar për të krijuar

-) ndertimi i projekteve, shkrimi dhe ekzekutimi i programit ne VB;
-) ndertimi i formulareve;
-) deklarimi i variablave dhe perdorimi i tyre;
-) perdorimi i operatoreve aritmetik, krahasues dhe logjik;
-) afishimi/leximi shkrimi i programeve te thjeshta ne VB;
-) rregullat per shkrimin e funksioneve;
-) disa funksione te rendesishme ne VB;
-) integrimi i VB ne Excel (Visual Basic for Applications);
-) motivimi per perdorimin e VBA ne Excel;
-) Shembuj te thjeshte te perdorimit te VBA ne Excel;

projekte të veçanta.

- Kupton çdo të thotë grumbullim dhe përpunim të dhënash shifrore.
- kupton që për të grumbulluar, organizuar dhe përpunuar të dhëna shifrore përdoren programe të hartuar posacërisht për këtë qëllim.
- Njeh funksionet më të përdorshëm të programit Microsoft Excel.
- Ndërton tabela për grumbullim të dhënash me qëllim përpunimi.
- Kryen punime të thjeshta të dhënash.
- përdorë disa nga formulat më të domosdoshme për përpunime të thjeshta
- organizon në faqet e punës, tabela me objekt të caktuar dhe ti printojë ato.

Qëndrime dhe vlera:

- Ka qëndrim aktiv drejt mbledhjes dhe organizimit të informacionit
- Vlerëson aspektet pozitive të teknologjive për korrigjimin e informacionit.
- Është i motivuar të kërkojë informacion dhe ta paraqesë për aspekte të ndryshme të jetës së tij/asaj.
- Është kurioz rreth sistemeve të informimit dhe funksioneve të tyre.
- Arsyeton që jo i gjithë informacioni mund të merret në internet.
- Është kritik ndaj informacionit të gjetur.

Veprimtaritë e sugjeruara:

-Ndërtimi dhe korrigjimi i tabelave me të dhënat e ndryshme, me temë shoqërore (numri i popullsisë në Evropë, shpenzime të muajit etj.).

Shtimi i një kolone për përqindjet dhe realizimi i një grafike të përshtatshme.

-Duke punuar me një temë të përcaktuar nga mësuesi/ja, nxënësi/ja do të kërkojë dhe gjejë të dhëna, Këto të dhëna do të përdoren për të krijuar një fletë (spreadsheet) bazë të formatuar në Excel (me kolona dhe rreshta).

-Ata përdorin lloje të ndryshme tabelash, grafikësh dhe formulash, duke eksploruar fuqinë e Excel-it për të ekspozuar të dhënat në mënyrën më informuese.

-Duke punuar me një temë të përcaktuar nga mësuesi, studenti do të kërkojë dhe gjejë të dhëna, Këto të dhëna pastaj do të përdoren për të krijuar një çarçaf (spreadsheet) bazë të formatuar në Excel.

7.5 Tematika: Prezantimi digjital

Përshkrimi i Tematikës: Nxënësi krijon prezantime të mundësuar me grafikë, përdorin PowerPoint për të shkruar përtej vetëm-tekstit. Eksplorojnë mundësitë, por gjithashtu kuptojnë se shumë kambana dhe simbole (gjëra të kota) do ta largojnë nga qëllimet e prezantimit. Njihet me rreziqet që vijnë nga përdorimi i faqeve të web-it, të cilat nuk ofrojnë siguri të lartë për te dhe nuk publikojnë të dhëna personale që cenojnë sigurinë e tyre personale, duke e demonstruar përmes veprimeve nevojën për realizimin e tij në shtëpi, komunitet dhe shkollë, sipas rregullave të sigurta

Rezultatet e të nxënit për kompetencat e fushës:

Komunikimi dhe bashkëpunimi: ndërvepron, bashkëpunon dhe publikon me moshatarët në mënyrë të sigurt online, zhvillon vetëdijen/ndërgjegjësimin mbi rëndësinë e sigurisë online duke bashkëpunuar me moshatarët e tjerë; kontribuon në rritjen e rendimentit të punës në grupet e projekteve për të sjellë produkte origjinale apo për të zgjidhur problemet; të ruaj etikën e komunikimit personale dhe atë të grupit; të përdorë mjete të shumëllojshme .

Kërkimi dhe gjetja e informacionit: përcakton/vendos strategjinë e kërkimit të informacionit; gjen, organizon, analizon, vlerëson, përpunon dhe përdor informacionin nga një shumëllojshmëri e burimeve dhe mediave; përzgjedh burimet e informacionit apo mjetet digjitale bazuar në përshatshmërinë tyre për kryerjen dhe zgjidhjen e një sërë detyrave (apo problemeve të veçanta); përpunon të dhënat dhe raporton rezultatet; përdor informacionin e fituar për punë të pavarur duke iu referuar edhe te drejtave të autorit.

Operacionet baze dhe konceptet teknologjike: kupton dhe përdor saktë sistemet e teknologjisë; mbron pajisjet e veta dhe kupton rrezikun online dhe kërcënimet; zgjidh problemet e sistemeve dhe e aplikacioneve; njohuritë e fituara i vë në funksion të mësimin të teknologjive të reja.

Njohuritë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës	Aftësitë për realizimin e kompetencave të fushës/lëndës
<p>NJOHURITË KLASA 8</p> <p>Prezantimi digjital</p> <p>Nxënësit:</p> <ul style="list-style-type: none">J ngjithin dhe përpunojnë grafikët ose fotografitë në faqet e prezantimit;J kombinojnë fotografitë dhe tabelat në mënyrë kreative duke përdorur Custom Animations;J krijojnë albume fotografike duke përdorur opsionet e avancuara të Power-Point;J përdorin shabllonet dhe konceptet e pamjeve gjatë përpunimit të prezantimit;J përdorin efektet vizuale dhe auditive;	<p>Prezantimi digjital PowerPoint</p> <ul style="list-style-type: none">- përdor sistemet digjitale për të vërtetuar të dhënat p.sh. vendosja e llojeve të të dhënave në një spreadsheet për tu siguruar që një e dhënë është futur saktë.- Paraqesin dhe komunikojnë idetë e hartuara duke përdorur standardet e

- J përdorin mundësitë grafike të PowerPoint-it për të zmadhuar prezantimin e tekstit;
- J njohin raportin midis efekteve dhe informacionin që do të përçohet tek audiencia bazuar te tematika e prezantuar;
- J njohin llojet e prezantimit online dhe offline, dhe avantazhet dhe disavantazhet e gjithsecilit prej tyre;
- J njohin programe te tjera per krijimin e prezantimeve.

modelimit dhe dizenjimit duke përfshirë teknologjitë digjitale p.sh. simbolet dhe kodet në diagram, hartat e ilustruara, pamjet ajrore duke përdorur aplikacionet e shërbimit web të hartave.

Qëndrime dhe vlera:

- Konsideron parimet etike të përdorimit dhe publikimit të informacionit.
- Ka ndjenjë të përparuar të sjelljes së përshtatshme në lidhje me kontekstin e mediave, audiencën dhe dispozitat ligjore.
- Shfaq fleksibilitet dhe përshtatje me kulturat e ndryshme te komunikimit digjital.
- Të ketë qëndrim pozitiv por realist në lidhje me të mirat dhe rreziqet që shoqërohen teknologjitë e informacionit.
- Të kuptojnë që mjedisi digjital ku përballen mund të bëjë gjëra të mira dhe të këqija –varet nga ajo se si ne e përdorim atë dhe çfarë rregullash gjejmë për atë.
- Është i vetëdijshëm lidhur me çështjet mjedisore gjatë përdorimit të teknologjive digjitale.

Veprimtaritë e sugjeruara

- Nxënësit krijojnë një prezantim PowerPoint, ku kombinojnë tekstin me grafikën. Ata ua prezantojnë këtë prezantim shokëve të klasës.
- Nxënësit duke eksploruar dhe duke përdorur mundësitë grafike të PowerPoint-it për të zmadhuar prezantimin e tekstit, për të shkuar përtej me grafikë, ngjyra e sinjale, kuptojnë se cilat efekte do ta largojnë nga qëllimet e prezantimit.
- Në klasë krahasohen 2-3 lloje të prezantimeve për të arritur në atë më idealin.
- Nxënësit realizojnë një prezantim në klasë mbi ditë ose tema të shënuara, si: Dita e Verës, Dita e Pavarësisë, festat e fundvitit, prezantim të një shteti, ekskursioni, të një personazhi etj.
- Në bazë të tematikës përzgjidhen paraqitja, pamja, diagramet, tabelat, animacionet dhe vetitë e tyre, gjithnjë duke pasur parasysh rregullat e prezantimit.

8 Udhëzime metodologjike

Teknologjia dhe TIK-u i ofron shkollës potenciale të shumëfishta, si për shembull: me ndihmën e kompjuterit dhe të internetit zhvillohet të nxënit bashkëpunues, autonom dhe problem zgjidhës. Kjo kërkon përdorimin e duhur të mjeteve teknologjike, si dhe njohjen specifike të tyre. Në përgjithësi njeriu mëson nëpërmjet fitimit ose shkëmbimit të informacionit, vëzhgimit, iniciativës vetjake për gjetjen e zgjidhjes së problemit ose duke u motivuar nga strategjitë e të nxënit. Potencialet e mjeteve teknologjike sot përfshijnë edhe afrimin e shërbimeve në këto drejtime, duke bërë të mundur të nxënit. P.sh.: *kompjuteri me programet dhe mundësitë e tij mund të kthehet në mjet burimor informacioni dhe komunikimi, gjithashtu ai është mbështetës, ilustrues, prezantues, ndihmës, plotësues i materialeve mësimore*. Në këtë formë, mësuesi/ja gjatë lëndës së TIK-ut nuk ndihmon vetëm nxënësit të përvetësojnë njohuritë e reja, por i ndihmon ata t'i përdorin këto njohuri edhe në lëndët e tjera. Mbarëvajtja e orës së mësimit arrihet me sukses gjatë gërshetimit të këtyre komponentëve: njohurive, aftësive dhe qëndrimeve.

Njëra nga metodat më të sakta të përvetësimit të njohurive të TIK-ut do të ishte realizimi i *projekteve kurrikulare*, në mënyrë që nxënësit të vënë në praktikë njohuritë e marra, si edhe t'i gërshetojnë këto njohuri me njohuritë e lëndëve të tjera. Në arsimin fillor nxënësit nuk duhet të mbingarkohen gjatë orës së TIK-ut, por përkundrazi të mësojnë nëpërmjet lojës dhe praktikës. Ora e mësimit duhet të bazohet në një tematikë të përshtatur për moshën e nxënësit. Kompjuteri përdoret si mjet për të luajtur me programet, qoftë lojëra zbavitëse mësimore, qoftë programe për shkrim, prerje, prezantime, kërkim në internet ose komunikim. Në këtë mënyrë nxitet kreativiteti, zhvillohet motorika dhe nxitet të menduarit për zgjidhjen e problemeve. Suksesi i kësaj ore mësimore pasqyrohet sidomos në lirinë e fituar të nxënësit për t'i përdorur mjetet e TIK-ut. Nëpërmjet punës në grupe nxënësi vlerëson bashkëpunimin me shokët e shoqet e klasës, krijon lirshmërinë e vendimmarrjes dhe të përgjegjësisë ndaj komunitetit. Njohuritë e përfuara gjatë orës mësimore bëhen më konkrete dhe më të realizueshme nëse detyrat lidhen edhe me veprimtaritë në shkollë dhe me veprimtaritë që nxënësit mund të realizojnë jashtë shkollës. *Puna në grup ose në dyshe* jep mundësi për debat ose konsultim. Kështu zhvillohet përgjegjësia ndaj komunitetit ose komunikimi me të tjerë, duke fituar siguri vetjake, aftësi në përdorimin e saktë të mjeteve të TIK-ut me një synim të caktuar.

Për nxënësit do të ishin të përshtatshme edhe *metodat gjysmë kërkimore* për një problem të caktuar. Këto metoda i nxisin nxënësit të kërkojnë vetë në fillim zgjidhjen e problemit dhe, më pas, të punojnë në grup për zgjidhjen e plotë të tij. Gjatë këtyre hapave mësuesi/ja ka rolin e lehtësuesit dhe i ndihmon ata të shkojnë drejt zgjidhjes së duhur.

Për zhvillimin sa më të mirë të kompetencës digjitale tek nxënësit po dhe të kompetencave të tjera kyçe është rëndësishme që gjithë ora e mësimit të jetë e bazuar në situata konkrete të cilat e kërkojnë zgjidhjen e problemit nëpërmjet të mësuarit duke bërë, dhe gjithashtu përpunimit të njohurive nëpërmjet punëve praktike.

Shembull konkret i përpunimit të njohurive (klasa 7-9)

Interesi më i madh i TIK-ut në klasë është mbi të rejtat që ai sjell ndërmjet informacionit dhe komunikimit.

-) T'u dërgosh mesazhe shumë personave në të njëjtën kohë.
-) Të vesh në dispozicion të nxënësve shumë informacione.
-) Të përdorin forma të ndryshme burimesh, të gjetura në web ose në dokumente të shkruara.
-) Të dialogosh shpejt dhe saktë në kohë reale.

Mësuesi/ja zbaton veprimtari metodike, duke përdorur burime të shumëllojshme. Një nga rastet konkrete do të ishte përdorimi i **klasës informuese**, e cila motivon nxënësit të punojnë së bashku, si edhe të marrë rolin si lider të informacionit.

Klasa informuese

Në klasat informuese, nxënësit mund të këmbëjnë informacion mes tyre. Në këtë formë të gjithë e njohin informacionin dhe, në të njëjtën kohë, nxënësit zhvillojnë aftësitë e bashkëpunimit me njëri-tjetrin. Është e rëndësishme që të jenë të ftuar edhe specialistë të fushës për të pasuruar mësimdhënien.

Rëndësia e këtyre veprimtarive është se shumë njerëz mund të diskutojnë në forma të ndryshme për të njëjtën temë, si edhe të kenë, gjithashtu, mendime të ndryshme mbi të njëjtën temë. Për këtë arsye, vendoset që një klasë të shërbejë si klasë informuese, në mënyrë

që informacioni të përqendrohet në një vend dhe më pas të shpërndahet. Kjo detyrë mund të realizohet në tri faza, gjë që nënkupton në tri javë mësimore.

Faza 1: Klasa e caktuar si *klasë informuese* kërkon informacion mbi temën duke përdorur media të ndryshme (enciklopedi, video, CD-ROM, WEB), të cilat i lexojnë ose i shikojnë. Në të njëjtën kohë, mësuesi/ja realizon në klasë veprimtari që lidhen me mënyrën e të kuptuarit dhe të seleksionimit të informacionit. Këto shpjegime i ndihmojnë nxënësit që të përgatiten për të prodhuar këto lloje tekstesh shpjeguese. Në të njëjtën kohë, kjo lloj detyrë jep mundësinë të korrigjohen fenomenet ortografike dhe sintaksore. Më pas, ky informacion shpërndahet te klasat e tjera, të cilat mund të kërkojnë edhe më pak informacion mbi temën ose të përgatitin pyetje rreth temës së studiuar.

Faza 2: Nxënësit e klasës informuese realizojnë tekste mbi temën e zgjedhur. Në fund të këtyre detyrave nxënësit mund të organizojnë një ekspozitë brenda shkollës, në të cilën paraqesin krijimin e një faqeje ueb, ku vendosin punët e tyre dhe mund të përgatisin edhe dosje për nxënësit e tjerë. Qëllimi i këtij ushtrimi do të ishte vendosja në një dokument të vetëm e të gjitha informacioneve të gjetura gjatë fazës kërkimore.

Faza 3: Do të ishte arritja finale ku dhe nxënësit e klasave të tjera mund të kenë dëshirë të diskutojnë mbi temën dhe diskutimi realizohet online nëpërmjet e-mail-it.

Gjatë këtyre fazave janë përdorur të gjithë komponentët e TIK-ut:

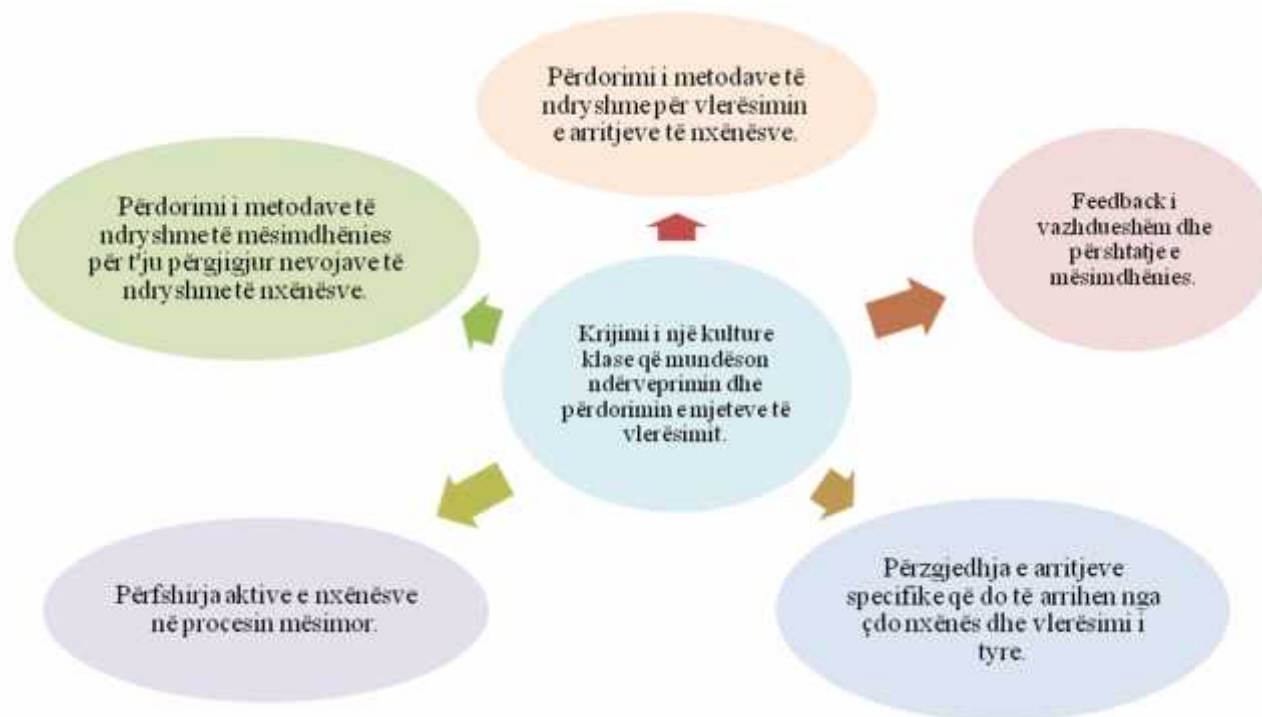
-) Kërkimi i informacionit në internet.
-) Prodhimi i informacionit dhe publikimi i tij në faqe ueb.
-) Kontaktimi i nxënësve të tjerë përmes e-mail-it.
-) Qendërzimi i përgjigjeve në një dokument të vetëm.

Përdorimi i TIK-ut duhet të shihet si një mjet që i ndihmon nxënësit të përqendrohen më gjatë në klasë, pasi informacioni mund të transmetohet në forma të ndryshme: audio-vizive (eksperimentet virtuale, filmat dokumentarë, prezantime PowerPoint, postera, leximi i historive on line, të ritregojnë historinë duke e rishkruar në Word, të ndajnë informacione me shkollat e tjera nëpërmjet e-mail-it).

9 Udhëzime për vlerësimin

Gjatë procesit të vlerësimit në klasë mësuesit duhet të kenë në fokus vlerësimin e arritjeve të nxënësve dhe realizimit të kompetencave kyçe por dhe kompetencave të fushës. Që vlerësimi të bazohet mbi arritjet e nxënësve duhet të mbahen në konsideratë disa parime kryesore.

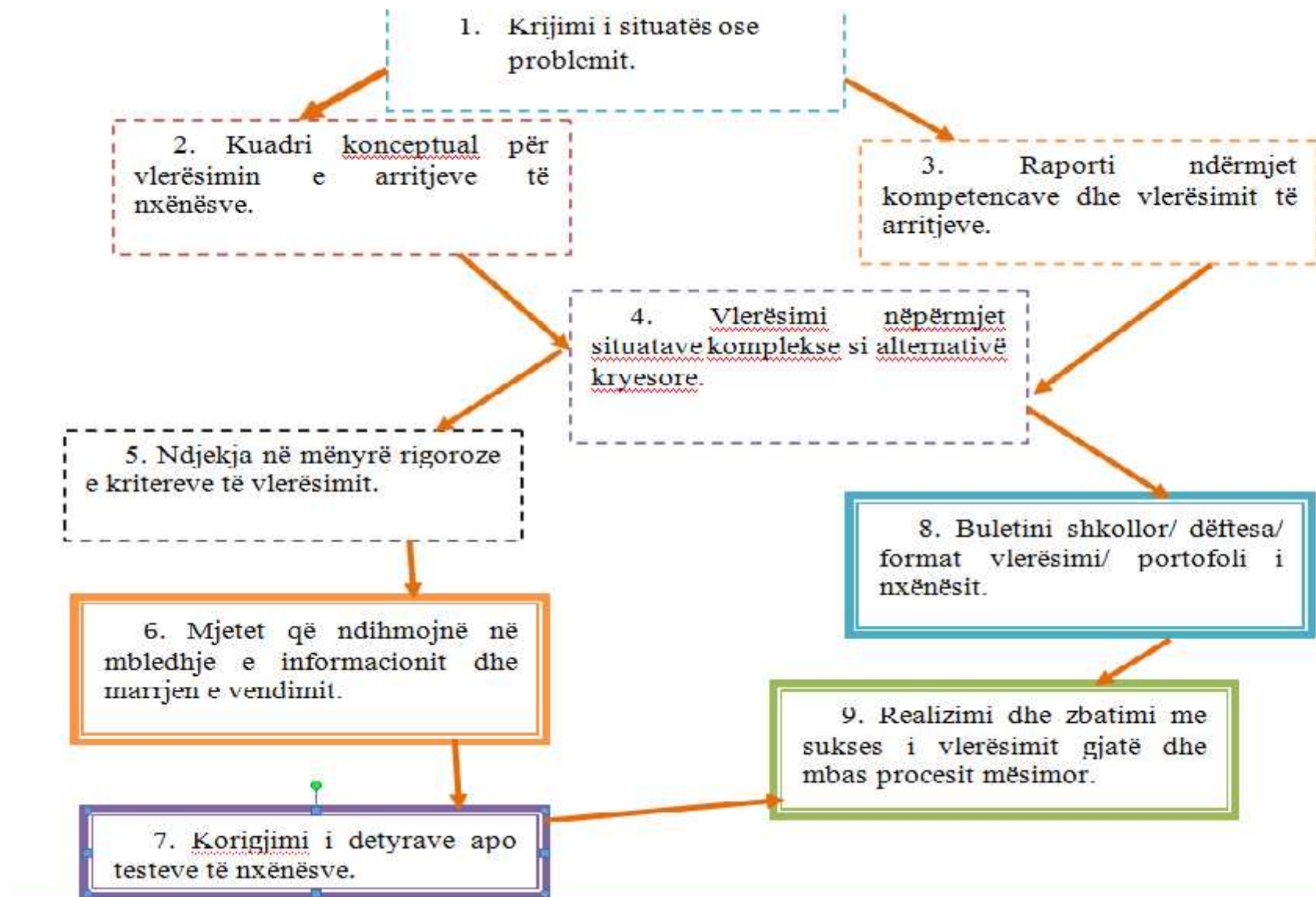
Parimet kryesore të vlerësimit

Vlerësimi formues duhet të jetë pjese e situatave mësimore në të cilat ndodhen nxënësit. Gjithashtu është e rëndësishme që situatat mësimore të jenë komplekse në mënyrë që nxënësit të kenë më tepër lirshmëri për të dhënë zgjidhje problemore të ndryshme por edhe të zhvillojnë mendimin kritik dhe krijues gjatë realizimit të situatës. Vlerësimi si proces lidhet me tërësinë e metodave, praktikave dhe teknikave që përdorin mësuesit për të testuar, për të kontrolluar, analizuar dhe për të matur nivelin e njohurive, aftësive dhe të performancës së nxënësve. Vlerësimi duhet të jetë i realizueshëm, i vlefshëm, korrekt, i besueshëm dhe i saktë. Vlerësimi duhet të japë një pasqyrë për arritjet e nxënësit, si edhe vështirësitë që mund të kenë nxënësit gjatë realizimit të detyrave ose projekteve kurrikulare. Të vlerësosh nxënësit nuk do të thotë vetëm t'i vendosësh atij një notë, por edhe ta ndihmosh atë të kalojë vështirësitë gjatë arritjes së kompetencave.

Në skemën në vijim do të japin një shembull konkret se si mësuesi nisët nga situata e të nxënit për të realizuar vlerësimin e nxënësve.

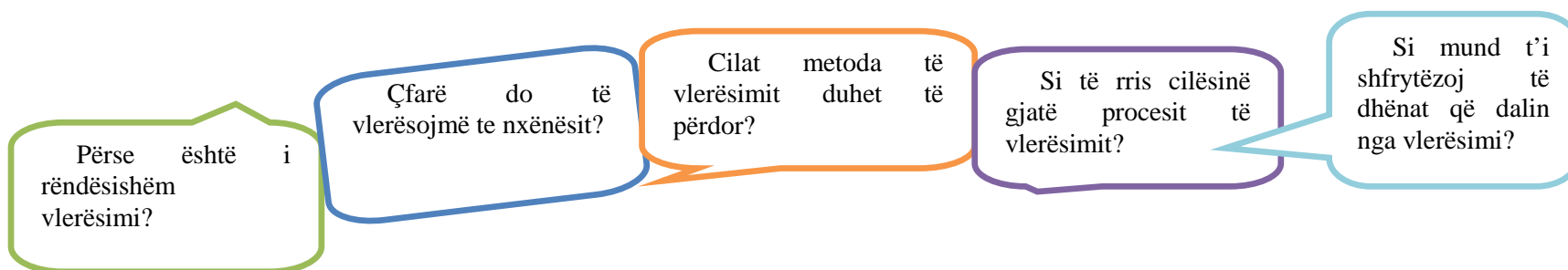
Hapat që mund të ndiqen për krijimin e një metodologjie vlerësimi që ndihmon në krijimin dhe vlerësimin e situatës.

Vlerësimi në klasë luan një rol të rëndësishëm në mënyrën se si mësojnë nxënësit, në motivimin e tyre për të nxënë dhe në mënyrën e shpjegimit të mësuesit. Pyetjet që lidhen me cilësinë (besueshmërinë, burimet e referencës, vlefshmërinë) janë të rëndësishme për të gjitha llojet e vlerësimit në klasë.

Qëllimi kryesor i vlerësimit është që nxënësit të bëhen autonomë dhe të jenë në gjendje të vetë vlerësojnë progresin e tyre. etj. Vlerësimi bëhet në atë ç'ka nxënësit kanë përvetësuar dhe janë të aftë të bëjnë. Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj. Mësuesit nuk e kanë të detyrueshëm vlerësimin me notë të nxënësve në çdo orë mësimore dhe vendosjen e notave në regjistër për secilën orë mësimore.

Gjatë kohës që bëhet planifikimi i programit ose i vlerësimit, është e rëndësishme që të bëhen pyetjet e mëposhtme: të cilat e ndihmojnë mësuesin të bëjë në vlerësim të bazuar në parime kryesore.

Në asnjë metodologji vlerësimi, qëllimi final nuk është që mësuesit ose vlerësuesit të arrijnë të përdorin të gjitha shkallët dhe tipat e vlerësimit (në të gjitha nivelet) në të njëjtën kohë. Dihet që mësuesit dhe vlerësuesit do të hasin vështirësi për të përdorur në të njëjtën kohë një numër të madh kategorish vlerësimi. Kështu del detyrë që në çdo praktikë vlerësimi, mësuesit dhe vlerësuesit duhet të përpiqen të zvogëlojnë numrin e kategorive të mundshme në një sasi lehtësisht të manipulueshme. Përvoja ka treguar se 4-5 kategori kërkojnë një përqendrim maksimal, ndërsa 7 kategori përbëjnë një prag psikologjik që nuk mund të kapërcehet. Pra, duhet bërë një zgjedhje. Një shembull konkret do të ishte: Nëse për realizimin e një detyre ka shumë kategori për t'u arritur, mësuesi/ja duhet të zgjedhë 4-5 kritere që mund të arrihen nga secili nxënës. Kategoritë gjatë realizimit të një projekti kurrikular dhe punës në grup:

-) **Strategji e marrjes së fjalës**
-) Strategji të bashkëpunimit
-) Kërkesë për sqarime
-) **Lirshmëria**
-) Fleksibiliteti
-) Koherenca
-) **Zhvillimi tematik**
-) Saktësia
-) Fusha e përgjithshme
-) Shtrirja e fjalorit
-) **Burimet e përdorura për realizimin e punimit**
-) Respektimi i kohës së prezantimit
-) **Qartësia e slide-ve**

Kriteret kryesore që duhen të merren parasysh dhe që ta vlerësojnë nxënësin/en në mënyrë sa më objektive do të ishin:

-) **Zhvillimi tematik**
-) **Strategji e marrjes së fjalës**
-) **Burimet e përdorura për realizimin e punimit**
-) **Lirshmëria**
-) **Qartësia e slide-ve**

Disa lloje vlerësimi që mund të përdoren nga mësuesit:

a. Vlerësimi formues

Ky lloj vlerësimi duhet të realizohet në mënyrë të vazhdueshme nga mësuesi/ja, në mënyrë që të kuptohen vështirësitë e nxënësve, më pas të shihet ecuria e tyre dhe në fund të kapitullit të shihet nëse janë arritur kompetencat e kërkuara. Për nxënësit e arsimit të mesëm të ulët, ky vlerësim është shumë i rëndësishëm pasi ata fillojnë të analizojnë në mënyrë të thelluar çfarë janë në gjendje të arrijnë dhe këtë ta përdorin si pikën e tyre të fortë. Gjatë këtij vlerësimi, mësuesi/ja duhet të vëzhgojë herë pas here nxënësit, të realizojë bashkëbisedime me ta, të realizojë produkte të ndërmjetme para produkteve finale. Ky lloj vlerësimi i ndihmon nxënësit të gjejnë mënyrën e duhur për të mësuarin efektiv.

b. Vlerësimi nëpërmjet portofolit

Një formë tjetër vlerësimi , që e ndihmon nxënësin të shohë se si ai avancohet hap pas hapi, është edhe *vlerësimi nëpërmjet portofolit*. Portofoli i nxënësit është një mundësi vlerësimi e vetëvlerësimi, i cili përmban një koleksion punimesh të organizuara prej tij gjatë vitit shkollor. Ai mund të përmbajë detyra shtëpie me shkrim, detyra tematike, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare. Përzgjedhjet për portofolin bëhen nga nxënësit, kurse mësuesi/ja është në rolin e atij që drejton dhe rekomandon. Qëllimi kryesor i portofolit është që nxënësi/ja të koleksionojë ato dokumente që atij mund t'i shërbejnë në vitet në vijim. Gjithashtu, në portofol, nxënësi/ja mund të shohë se si ai/ajo përparon nga muaji në muaj ose nga semestri në semestër.

c. Vetëvlerësimi

Ky lloj vlerësimi është vetëgjykim i nxënësit për arritjet e tij. Vetëvlerësimi shpesh shërben si një plotësues i domosdoshëm i teknikave të vlerësimit, të bëra nga mësuesi/ja dhe nga provimet. Pika e fortë e vetëvlerësimit qëndron në faktin se ai është një faktor motivimi dhe ndërgjegjësimi. Ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe kështu të organizojnë më mirë të

nxënit e tyre. Duhet theksuar që vetëvlerësimi është më i vlefshëm dhe më objektiv nëse nxënësit i japin kritere të sakta mbi të cilat ai/ajo bën vetëvlerësimin e punës së tij/saj. *P.sh.: mund t'i kërkohet nxënësit të hartojë një skedë vetëkorrigjimi, për të korrigjuar me shkrim gabimet më të shpeshta dhe, më pas, ai/ajo ta integrojë korrigjimin në veprimtarinë e kërkuar.*

10 Materiale dhe burime mësimore

Për arritjen me sukses të kompetencave në fushën e TIK-ut dhe Teknologjisë është e rëndësishme të përdoren materiale dhe burime mësimore që japin një informacion të kuptueshëm për moshën e nxënësit dhe që e ndihmojnë atë të zhvillojë aftësi, shkathtësi, njohuri dhe qëndrime të nevojshme për të mësuarin gjatë gjithë jetës. Njëri nga burimet e thjeshta mësimore, që përdoret shpesh nga nxënësit dhe mësuesit, është teksti mësimor. Mirëpo me zhvillimin e shpejtë të teknologjisë dhe të shtimit të informacionit digjital, mësuesi duhet ta shohë tekstin më tepër si një burim nxitës por jo të mjaftueshëm për të zhvilluar kompetencat kyçe të nxënësit.

Mësuesit mund të bashkëpunojnë online me mësues të shkollave të tjera për të gjetur burime të besueshme informacioni, që u vijnë në ndihmë jo vetëm nxënësve për të zhvilluar aftësitë e tyre, por edhe mësuesve për të zhvilluar një qasje të re metodike. Nëpërmjet rritjes së shumë llojshmërisë së burimeve në nxësim më shumë nxënësit të zhvillojnë mendimin kritik, krijojnë dhe problem zgjidhës gjatë procesit mësimor.

Disa nga burimet që mund të përdoren nga mësuesit për zhvillimin e orës mësimore mund të jenë: bibliotekat elektronike, broshurat informuese apo ndërfaqësuese, enciklopeditë, software elektronike në funksion të mësimdhënies/mësimnxënies, studimet shkencore me fokus tek Teknologjia dhe TIK-u, etj...

Gjithashtu në bashkëpunim me nxënësit dhe shkollat mund të organizohen seminare të ndryshme mësimore dhe punimet më të mira të publikohen dhe t'u vihen në dispozicion të gjitha shkollave. Në ditët e sotme, ndodh shpesh që nxënësi të jetë një hap përpara mësuesit për sa u përket informacioneve elektronike, prandaj mësuesit mund të krijojnë forume mësimore bashkë me nxënësit për të krijuar materiale në ndihmë të procesit mësimor.

